

A MI LAPUNK

R É G I K Ö N Y V E K B Ő L.

XL. FABVLA.

A férfiúról, Feyszéről, és Fákról.

Egy férfiú czináltata magának egy feyszét. Midőn aszt az erdőre vitte vólna, könyörge az erdőbeli fáknac, hogy egy kemény darab fát adnánac őneki, hogy nyelet czinálna abból a feyszébe. Tanátsat tartánac egymással a fák, és aszt végezéc, hogy az olayfa, miért hogy szinsb vólna a több fáknál, egy ágat adna neki, hogy az ember feysze nyelet czinálna belőle. Az olayfa oda ada az egyic ágát, Es az ember nyelet czinála belőle a feyszébe, Midőn aszt meg készíttöte vólna, a fácnac kezde menni, és egyenként le kezde azzokat vágni, akar melly nagyokat is, Es monda a föllyfa a többinec: Jól vagyon: Vgyan így kel bolondoknac. Ez a mi bolondságunknac az igaz iutalma. Miért adtunc a feysze nyelére valo fát oda? Ha nyele nem vólna, nem vákhatna vele! Iay bolondúl czeleköttünc.

Értelme.

E fabula arra int, hogy eszes légy, és eszedbe vegyed, midőn ellenséged tanácsat és segítséget kéuán tőled, hogy vgy adgy tanácsot neki, és vgy segítsed, hogy tönnen tanácsadból és segítségedből artzól ne támadgyon reád, és veszedelmedre ne iárlion Ellenségödet ne gyűlöllyed, ne kergössed, és bosszválásra ne igyeközzél: De azzonközbe vgy adgy tanácsot, és segítsed, hogy abból erőt és birodalmat ne vehessen raytad. Mert ha te Istenes lévén meg segéted és iól tész véle: ne talantám ő Istentelen, és a tiyedből artzól támad reád, és nyauallyába és nyomoruságban eyt. Ezért mondgya a Bölcz: Ellenségednek soha ne hidgy. Ha kedig meg kérded: Mint kel tehát segíteni? Im rea tanit a Bölcz: A te forrásodat meg ne reckeszszed, vgy mond, hanem had folyon ki folyássokban: De a forrást auagy a kúfjeiet magadnac tarczad: Te légy annac wra és biriad azt. Szent Pál eszt mondgya: Vgy adgyatoc alamizsnát, Nem hogy más hiualkodjék belőle, Tü kedig gyöttrölmes szükségben legyetec. A régi eszes Magyaroc ezt mondottác: Hallod é, kötve hidgyed komádat.

HELTAI GÁSPÁR.

Heltai Gáspár a XVI. század egyik legérdemesebb, legtöbb oldalú, leghatásosabb írója. Lelkész, bibliafordító, történelmi énekek gyűjtője, könyvnyomató s mindenek előtt a magyar nép barátja. Született száz létére népies szólásain néha érzik valami idegen íz, de éppen népiessége miatt szereljük még ma, három és fél század után is a nagy népművelőnek Száz fabula című könyvét (Kolozsvárott 1566), melyet az itt közölt szemelvényvel ajánlunk A Mi Lapunk olvasóinak figyelmébe. (Heltai Gáspár esopusi meséit Imre Lajos adta ki a Régi Magyar Könyvtár 4. füzeteként, Budapest, 1897., Franklin-Társulat)

Rojtos Bandi

Irtta: MÓRICZ ZSIGMOND.

Egyszer nagy hír riasztotta fel az iskolát s olyan zenebona kerekedett rá, hogy csengett a fülünk belé.

Új csikóst fogadott a falu, Rojtos nevűt s azt suttogták róla, azelőtt igazándi betyár volt az Alföldön. A fia velünk fog járni iskolába.

Hó! nagyobb ujság volt ez, mintha egy hercegfiú pottyant volna közénk. Herceg akárki lehet, akit a király azzá tesz, de betyár! Az nem. Betyárkodás dicsőség, büszkeség, hősiesség.

Lázba volt az egész iskola s a hátulsó sarkokban sugdolózó csoportokban mesélték a vén Rojtos rémes hőstetteit . . . borzongott tőlük a hátam, de azért csak hallgattam.

Mindennap jött valami csodahír a Rojtosfiúról: pányvát vet a szilaj csikóra; a rigó nem füttyül pompásabban nála; kalapjánál, mint a zászló leng az árvalányhaj; fekete szüre van, piros virágos, hetyke szüre.

Egyszerre divat lett a fütty is, az árvalányhaj is, a fekete szür is. Még nekem is megígérték otthon, hogy kovácshoz viszik a füttyömet, reszelje le a hegyit s még én is kaptam fekete szűrt a tarcali vásárról.

De bizony sűrűn szálldosott már az ökörnál a mezőn, még a dér is megeste a tallót, mikor Rojtos Bandit befogták a mezőről s az anyja beállított vele az iskolába. Komor, fekete, szikár nagy asszony volt, ma is emlékszem rá. Sűrű szemöldöke, gyilkos sötét szeme, éles, rikácsoló szava volt.

Végig mustrálta szemmel az iskolát; fiát a nyakánál markolta, mintha haboznék, betaszítsa-e az ellenséges táborba.

Rektor bácsi bizalmassá akarta tenni s nyájasan szólt:

— Jó, hogy elhozta, jó asszony, meg kell tanulni írni-olvasni, számolni, anélkül senkisé ember a mai világba.

A fekete asszony egyet rántott a vállán:

— Az ember akarta. Hászén jaó. Nem török ki a nyelve a gyerekek... Hol fog ülni?

Rektor bácsi az utolsó padra mutatott.

— Nagy a fiú, hát majd odaül Ábri és Boldizsár közé.

— Lódulj — szólt az anya nem gorombán.

A fiúnak takarosán ketté volt fésülve a haja, piros az arca s okos, nyílt tekintetű a szeme. Abba a pillantásba megszerettük, Ábri és Boldizsár máris nagyra voltak vele, hogy köztük ül.

— Te fogod tanítani! — szólt nekem a tanító úr s engem elkapott a büszkeség szele. En voltam az iskola preceptora, leckéztető, ábécések tanítója.

Az asszony rám nézett s szinte borzongott a hátam ettől a nézéstől.

— Osztán ne huzódjatok a fiamtól — mondta s elment.

Szerettem volna kikiáltani, mennyire örülök, hogy én taníthatom.

Ettől a perctől kezdve mindenki a Rojtos Bandi kedvét kereste, az ő kegyét leste. Boldog volt, aki szólhatott hozzá, adhatott neki valamit, hát még aki kapott tőle, ha nem egyebet, jó szó.

A szűk, vastag-vászon inges, nagycsizmás, szeplős, bumfordi képű fiúk közt Rojtos Bandi olyan volt, mint egy meséből kipattant táltos kis királyfi: lobogós gyolcs inge, ólomptykés lajbija s ráncosszárú sarkantyús csizmája ékes és gyönyörű volt.

Ugy illett neki minden. Ha zsiros, fekete volt rajta az ing, a fiúk meghempergöztek a porba, hogy olyan legyen az övék is. Ha fehérbe öltözött, minden fiú sirt az anyja nyakán, neki mért nem mos olyan szép ruhát. Minden csinos volt rajta, akármit is vett fel; minden mozdulata minta volt nekünk. Szemnek tetsző, elragadó.

Hozzáfogtunk a tanuláshoz, leirtam elibe a palatáblára az *i* betűt, legszebb *i* betűmet. Nézi, nézi s azt mondja:

— No még.

Ujra irtam egy *i* betűt.

— Látod, — mondom — ez az *i*.

— Jó van no. Még.

Ujra irtam egy *i* betűt.

— Másikat te. Az én nevemet kapard oda.

Hm. Gondoltam magamban, majd megmutatom hát, hogy az írás nem játék s odapingáltam gyöngyen a nevét: Rojtos Bandi.

Jól esett, hogy elbámult rajta. Felvette a palatáblát.

— Hát ez a? Onnye a rozmaringját.

Megnézte alulról, felülről. Megfordította a palatáblát s úgy nézegette. Nevettünk rajta torunk szakadtából.

— Onnye, de apró jószág — mondta.

— Hát biz ilyen a betű — magyaráztam.

Hászén nekem csak egy nevem van. Rojtosbandi vagyok én, — szólt és mutatta, hogy mért írtam külön két darabba.

— De bizony két neved van — állítottam.

— Egyik a Rojtos, a másik a Bandi.

— Hüüm. A csillagát! Még a.

— Ujra neveltünk. Én magamtól kezdtem magyarázni.

— Hát azt tudod-e, hogy a Rojtos hat betű?

Bandinak még a szája is tátva maradt.

— Ez. Megkötyultál?

Én osztán magyaráztam külön mindenik betűt, melyik hogy kanyarodik, mettől meddig tart.

— Na megájj, hát ezt lekaparom.

Kezibe vette a palavesszőt, mint valami

árat s csendesen, gondosan hozzáfogott lerajzolni az én írásom páráját.

De most már mindnyájunknak elállott a lélekzete a bámulattól. Pár perc múlva szakasztott úgy, mint én irtam, ott volt a Rojtos Bandi neve még egyszer. De még megkülönböztetni sem igen lehetett, melyiket ki irta?

— E nem virtus, — mondta — hanem én tudok tulipántot karcolni, azt csináljátok utánam.

Azzal hozzáfogott művészkedni s szépen teleírta a táblát csodálatos rajzokkal, amit gyufatartó, sőtartó tetejére, oldalára rajzolnak a pásztorok. Bizony mi nem irtuk utána.

Abban az időben egy esztendőre elég volt, ha meg tudtuk tanulni a bötüvetést, — de Rojtos Bandi megtette azt a virtust, hogy egy hét alatt az ábécé minden betűjét megtanulta írni is, olvasni is és pedig a tanító úr szép metszett írásával. Csak arra az egyre nem lehetett rávenni, hogy ne úgy fogja a palavesszőt s a tollat, mint az árat. Jobban ismerte ő a rajzolás módját.

Istenem, mennyit lehet tanulni egy tél alatt. Az én Bandimnak nem győztünk elég tanulni valót adni, szorzótáblát, a „négy alapműveletet“, bibliai históriákat, zoltárokat, mindent összetanult. Tanult az egész iskola helyett. Hozzáképest csak a napot loptuk. Tanító úr maga is örökké vele bíbe'ödött.

— Bandinak ki kell használni az időt, mert úgy hallom, az apja jövőre újra pusztára megy. Ki tudja, mikor megy újra iskolába.

Jött a tavasz. A hó leolvadt itt-ott s az iskola napos tövén már békásóval játszottak a gyerekek. Lehúzta lassan a fehér takarót a nap a zöld mezőről s az eresz csepegőjében mély lyukakat vájt a vízcsepp.

Bandi mindig szórakozottabb lett. Már nem érdekelte úgy a könyv, mint azelőtt. Nem volt kíváncsi többé. Néha-néha beleizzadtam a számtanba, még se ment a fejébe semmi belőle.

Egyszer valami csendes foglalkozásu órán nagyot kurjantott.

— Itt a fecske! Első fecske.

Máskor arról okoskodott, hogy ki lehelne már hajtani a ménest.

Én persze nem értettem, mi ütött bele. Csöndes, igába szoktatott jámbor gyerek voltam, nem járt az eszem más célokra, csak amit kötelességül szabott elém a hatalom.

Végre eljött a nap, mikor Bandi egész elfelejtkezett a világról s úgy ült az iskolai padon, mint a nagylegények a korcsmában boros üveg mellett.

— Holnap kimegy a ménes.

De a tanulás sehogysen ment. Én komolyan aggódtam a dolgon s fontoskodva mondtam:

— Odahaza is tanulnod kell, Bandi, majd kimegyek hozzátok.

Sajátságos ábrándos szemmel nézett rám.

— Jó,

Iskola után alig vártam, hogy megkapjam a vajaskenyeremet, mentem ki a falu végére a csikós-házhoz. Kiróg már az a mezőre véggel, se kerítése, se kertje. Olyan szabadjában áll, mintha ő maga is el akarna szaladni.

Ott volt Bandi s erősen dolgozott, valamit font.

— Mit csinálsz? — kérdem.

— Az ustorum csapóját. Szegény ustor, egész ott felejtettem a szegen.

— Itt a könyv, Bandi, tanuljunk.

Rám nézett sandán és füttyörészni kezdett. Szép sárga ló cikázott előttünk. Bolondult, ugrált, nyerített. Rugta a földet és hempergőzött a porban.

— Tanulni, Bandi, tanulni.

Kezébe nyomtam a könyvet.

— Psssz! — szisszentelt egyet a fiú s a paripa felugrott és nagy karikát írva előttünk termelt.

Bandi felugrott a garádjára, onnan a ló hátára, csakúgy szórén. Pörge kalapja, az árvalányhajás, oldalra billent, arca kipirult; lobogós ingujja visszarepült vállára s repült a szélben. Balkezével a ló sörényét markolta, jobbal a könyvet emelte magasra.

— Hajhó Csillag! — kiállott nagyot, mint a vadlúd az égen, fölrepítette a könyvet.

Kerengve, forogva szállt le az s mint a szárnyaszegett madár, hanyat-homlok hullott alá. A Csillag ragyogó patkójával kirúgott, eltalálta az istenadta könyvet s az úgy repült szét levelelénkén, mint a pitypang bugája, ha szélfújja a szél.

Felvágta a ló, neki a pusztának, hátán az ujjongó, kiabáló, büszkén, daliásan ülő pöttöm gyermekkel.

Sose látta többet az iskola.

Rojtos Bandi másnap kiment a ménessel.

A falu zsolttára.

Hozzát fordítjuk szemünk, mindent átfogó hatalmas Iv, Dacos, kemény akarattal még mindig álls felettünk, Alázkodva térünk hozzád mind, kik hűlten városokban Sirattuk rongyos életünk' és Halált nyöszörögtünk.

Kelet bocsátott minket viharos zúgó lendülettel, Felhők között is napfény voltunk, ragyogás vagy vihar, De már metropoliszokban s kormos városokban élünk S megrontva életünk vesztett milliók siralmaival.

Most feltolta győtrött, csontos paraszarcát a Falu, Zászlónk pirosító tűzével éj kódébe rontva reszket, Hozzuk víz csobogását, erdő dalolását, Ember Dacos álmait s ledöntünk sok régi sírkeresztet.

Az álljon utunkba, ki merész napfényt eltakarni, Ki képes lótiporni rögök csirába sarjadását, Ki, mint gyenge ágat, tördeli a menyköt, Ki látta, hogy a vad szélvészeket skatulyába zárják.

A Falut harsogjuk. Illatos rögök szépségeit Kiáltjuk roppant városok felé hallelujás dallal. Világba élet új irama vágott, láncát tépi S kítőz az elnyomott Falu hajrás, győztes diadallal.

(Pozsony)

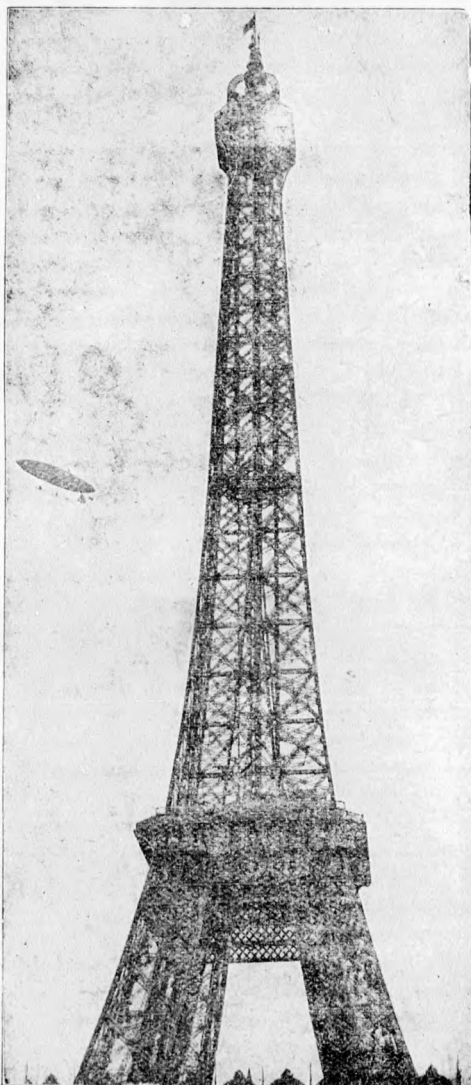
Kovács Endre.

A legcsodálatosabb építmény.

Mire tanít a gabonafélék szára?

A tudós és művelt emberek azt hiszik, hogy a technika legcsodálatosabb alkotása az Eiffel-torony és a pisai ferdetorony. Mint emberi alkotások csodálatosak is, akár csak a hatalmas óceánjáró hajók vagy a 42-es ágyúk. De meny nyire eltörpülnek ezek, ha összehasonlítjuk őket azokkal az alkotásokkal, melyeket a természet hozott létre.

Nézzük csak meg a rozs szárát. Minden

„Eiffel torony”.

emberi alkotásnál csodálatosabb szerkezete és beosztása akkor tűnik csak fel, ha összehasonlítjuk az Eiffel-toronnyal. Az Eiffel-torony méretei: magassága 300 méter; négy alaposzlopa: 129 m mélyen van lenn a földben. Egyik oldalának hosszúsága lenn a földszínen ugyancsak

129 m. Ugyanennek az oldalnak hosszúsága az első emelet magasságában már csak 65 m. és 275 m magasságban, tehát a 25 m magas lámpa kezdeténél már 16 m-re szűkül össze.

A rozsszár, mely a 2 m magasságot is meghaladja, felülmúlja-e méreteiben az Eiffel-tornyot? Hasonlítuk össze az Eiffel-torony és a rozsszár méreteit, megkapjuk a feleletet.

A leghosszabb rozsszár, amelyet a nyáron megmértünk, 2 méternél is hosszabb volt, de az átmérője nem volt több 3 mm-nél. A kalász még 10 cm hosszú és megközelítőleg 15 mm széles. Ez a rozsszár tehát (kalásza nélkül) 666-szor olyan magas volt, mint az átmérője.

Ha Eiffel, a világhírű mérnök, a tornyot a rozs méretei szerint akarta volna felépíteni, akkor az Eiffel-torony hasonló oldalhosszúsága mellett azt $666 \times 129 = 85,914$ m magasra kellett volna építenie. Tehát majdnem tízszer olyan magasra, mint a Mount Everest, a földkerekség legmagasabb hegye a Himalájában.

Emellett ennek az épületnek mindenütt egyforma szélesnek kellene lennie. Mivel a 2 m hosszú száron még 10 cm hosszú kalász is ül, $85,914$ m magasságban még $33\frac{1}{3} \times 129 = 4,300$ m magas és $5 \times 129 = 645$ m széles tetőt is kellene építeni.

De melyik mérnök, építész tud ilyen épületet csinálni?

A pisai ferdetorony 54,4 m. magas és a függőleges iránytól 4,3 m.-rel hajlik el. Ha a torony kiugró oldalán a párkány széléről követ dobunk le, annak a torony aljától 4,3 m távolságra kell leesnie a földre.

A mérnökök sokat vitatkoztak azon, hogy a tornyot eredetileg építették-e így, vagy idők folyamán dőlt csak el egyik oldala felé.

Vegyük az első esetet, hogy abból összehasonlítás újján következtetni tudjunk a rozsszárakra. Mondhatjuk: ha a kiugró oldalt csak 1 q-val terheli meg jobban, mint amennyire súlypontja engedi, a toronynak össze kell omlolnia.

A rozsszár azonban még a leggyengébb szélben is túl van terhelve. A vihar pedig akárhányszor a földig hajtja, de utána megint felemelkedik. A gyenge gabonaszár anyaga azonban egészen más, mint a hatalmas ferde toronyé.

Ha a rozs szárából borotvával keresztmet-

Rosz.

szetet készítünk és nagyítóval megvizsgáljuk, a felbőrsejtek alatt olyan sejteket, rostokat találunk, amelyek a rozs szilárdságát biztosítják. Ez a szilárdító szövetrendszer ellenáll a szelek hajlító, csóváló, forgató, feszítő és lépő hatásainak, biztosítja a füvek rugalmasan lengedező, hajlékony mozgását. Schwendener németországi egyetemi tanár vizsgálódásai szerint ezek a szilárdító rostok általában annyi terhet bírnak el, mint a legjobb kovácsolt vas, sőt egyes növények szilárdsága az acéléval vetekszik. Viszont a növények szilárdító rostjai, szövetei sokkal nyújthatóbbak, rugalmasabbak, mint a kovácsoltvas.

A szilárdító elemek, a hancsrostok mindig a szár kerületén vannak, mert ott legerősebb a nyomó és szakító erő. A természet céltudatosan dolgozik: lehetőleg kevés anyaggal, illetőleg az anyag okszerű és takarékos felhasználásával biztosítja a növény testének szilárdságát. A mérnöki számítások mindig igazolják a szilárdító szövetek elhelyezkedését és kifejlődését. A rozsszár pl. belül üres, csőalaku, csak a büttyök tömörek. Beigazolta a mérnöki tudomány, hogy a magas és üres oszlop több terhet bír el, mint a tömör. Amikor a vihar ide-oda hajtogatja a rozsszárat, a köröskörül levő hancsrostok hol megnyúlnak, hol összehúzódnak, de mikor a ható ok megszűnik, rögtön visszatérnek eredeti

helyzetükbe.

A növények küzdenek egymással a helyért, a napfényért. A rozsnak és minden növénynek a természet adja ehhez az erőt. Ez segíti, hogy a szár lehetőleg kevés anyaggal — hiszen belül üres — a magasba emelkedjék.

De a növény ezzel azt is eléri, hogy kalászat útjába tudja állítani a beporzást közvetítő szélnek. Minél magasabbra emelkedik a szár, annál jobban sikerül átszállíttatni a széllel a beporzást végző virágot, megkapni más kalászok várva-várt virágpóráját és így biztosítani a megtermékenyítést.

A megélhetés, a létfenntartás szolgálatában áll a növény egész teste. A rozsszáron a levelek keskenyek, hosszúra nyúltak, hogy szomszédjaiktól el ne rabolják a fényt. Lefutnak a száron. A gyöngye helyeket gyöngéden bepólyázzák és tartást, támasztékot biztosítanak nekik. Mivel pedig a kisebb levélfelület miatt a növény maga nem tud elég táplálékot készíteni, a rozs szára is asszimilál, levélzölddel rendelkező sejtjeinek segítségével.

A megélhetésért folytatott küzdelem kényszerítette tehát a rozsszárat arra, hogy így épüljön fel nyulánk teste, amelynek látszólag gyöngye alakjában nem sejtett hatalmas erők rejlenek.

Dr. Horváth Károly.

A négy őselem.

Irta: Dr. CVENGROS BÉLA.

Kedves testvérek! Elég régen, még a régi jó békevilágban, amikor még én is csak akkorácska voltam, mint közületek a középszerűek, valahol a latin órán azt olvastuk, hogy a világon minden négy dolognak köszöni eredetét. E négy őselem a föld, levegő, víz és a tűz. Az ókori bölcselők eme tanítása már nekünk, kis diákoknak is, naivnak tetszett, mert ugyanakkor, amikor mi Ovidiust fordítottuk, egyúttal természetrajzot is tanultunk s a kémiai órákon érdeklődéssel figyeltük, mint bontják a levegőt két külön természetű elemre s mint válik a cseppfolyós víz légnemű alkotórészekre; a földről, meg a tűzről meg éppen séggel azt hallottuk, hogy nagyon bonyolódott összetételű anyagok

Az ismert elemek száma időben is meghaladta a 70-et s számuk azóta

FALUSI + ESTE⁺

Tichy Kálmán, Tolbrajz.

egyre gyarapodik. A négy őselem emlékét csak a nyelvhasználat őrzi az *elemi* csapások (földrengés, szélvész, árvíz, tűzvész) elnevezésében, egyébként a tudományberkeiben nincs meg többé az a különleges helyök, amelynek hosszú időn át örvendhettek.

De jött a XX. század s vele együtt egy új intézmény, a cserkészlet, mely újra különleges megbecsülést igyekszik biztosítani a négy őselemnek.

A cserkészlet tetőpontja, vagy amint éppen az imént a nótában énekeltétek „évi munkánk legszebb koronája“ a nyári táborozás, amikor puha földön verünk sátrat, szabad levegőt szívunk, üdítő vízben tölthetjük időnk jórészt s barátságos tűzlángoknál adjuk át

magunkat az est hangulatának.

Fiúk, egész viselkedestekből látom, hogy

*) A rimaszombati cserkészek Selmechánya melletti táborában 1928. júl. 21-én táborúz mellett mondta el dr. Cvengros Béla tanár, a Szlovenszkói Cserkésztanács tagja, ezt az elmefuttatást, amelyet minden olvasónk örömmel és haszonnal fog olvasni. Szerk.

jobban örültek a sátonak, mint az otthoni puha ágynak, üdítőbb e levegő mint a város füstje, itt nem porban, de vízben fürödtek s a nagy kánikula ellenére is jól esik a tábornóz melege.

Cserkészek, mi megbecsüljük a négy őselemet nem csak közvetlen hatásuk miatt, hanem azért is, mert mindegyikük fontos cserkészere nyek szimbolumaként is fölfogható.

A föla az erő jelképe. Mig földön állok, biztonságban és erősnek érzem magam, de ha elvesztem lábam alól a talajt, tehetetlennek érzem magam. Közületek bi zonyáratöbben is ismerik az Antheusról szóló mondat. Antheus a görög mitológiában a föld fia s mindilyen legyőzhetetlen, mert valahányszor földhöz vágják, Antheus ugyanakkor anyjától, a földtől újerőtnyer smind annyiszor újonnan lábra kap.

Alliólag Archimedes, az ismert görög bölc s kockáztatta meg azt a merész mondat s : adjatok nekem egy szilárd pontot a földön kívül s én kilendítem azt sarkaimól. Ez az illető jól tudhatta, hogy merész ségével nem sokat kockáztat, mert teljesíthetetlen feltételeket szab. Földön kívül nincs szilárd pontunk.

A levegő az élet és egészség jelképe. Az élethez feltétlenül szükséges a levegő. Ha megszününk lélekezni, elszáll a lelkünk s végpercünket érzük. Ahol levegő van, van élet is. A Marson van levegő s azért sokan hisznek benne, hogy ott élet is van, a Holdnak nincs levegője, ott tehát élet sem lehet.

A víz a cserkészti tisztaságra, ártatlanságra, a tizedik cserkész törvényre figyelmeztesse. A víz is okvetlenül szükséges az élet fenntartásához, nélküle minden élet kipusztulna. Az esőt nélkülözö sivatagokban minden élet kihalt, sűrű

esőtől látogatott vidékeken, ellenben áldásos élet virágzik. A víz a kultúrának, fejlődésnek, gazdagságnak is fontos tényezője. Az ókori görögök kultúrájukat, a középkori Velence gazdagságát, az újkori Anglia és Amerika hatalmát nagyrészt tengereiknek köszönhetik. Csak nagy vizek mentén fejlődtek nagy városok s fejlődött a kultúra. Nem véletlen, hogy Columbus Genovában s Napoleon Korzikán született.

A negyedik őselem, a tűz, szándékosan maradt utolsónak. Mert míg az első három a természettől van és vele egyidős, a tűz már az ember munkájának az eredménye. A tűz készítését az ember maga találta fel s voltak emberek, kik még a tüzel nem ismerték. Ha a tüzel a szeretet jelképének veszszük, ilyenképen azt is mondhatjuk, hogy voltak és vannak emberek, kik ismerik és gyakorolják a szeretetet, s viszont voltak és vannak emberek, kik nem ismerik a szeretetet. Az ember megvolt tűz nélkül is, éppen úgy el tudok képzelni embert szeretet nélkül is. A szeretet nem adódik mindig a

Tichy Kálmán: Tête champêtre. Akvarell.

természettel, a szeretetre az embereket szoktatni, nevelni kell.

A cserkész törvénynek lényeges alkotórésze a szeretet tana. Szeretni annyit tesz, mint jót akarni és cselekedni. Törekedjünk tehát arra, hogy cserkésztestvéreinknek s egyúttal minden embertársunknak jót akarjunk és jót cselekedjünk, mert a keresztény tan szerint minden ember a felebarátunk.

Fontos törvény ez különösen a mi viszonyaink közepette, hol annyiféle válaszfal, mint nyelv, nemzetiség, vallás, társadalmi osztály stb. választja el egymástól a felebarátokat. Igyekezünk kell a különbségekre való tekintet nélkül

mindenkit egyformán szeretni. Sose keressük azt, ami elválaszt, hanem inkább azt, ami összeköt. A cserkészlet, mint az egész világra kiterjedő intézmény, nagyon alkalmas arra, hogy a föld fiait közelebb hozza egymáshoz. A cserkészletnek mindenütt egy a célja, egységes a törvénye.

Az elválasztó különbségeket különösen szeretetteljes, céltudatos, egyirányú munka révén lehetséges tompítani.

Erre vonatkozólag említék egy példát, amelyet egy magas állásban levő férfiútól hallottam.

Keleten az emberek bizalmatlanok egymással szemben s nem csak kerljüket, de földjüket és telküket is kerítéssel veszik körül. Ha az ember ilyen területen télen utazik, akkor az egész föld egy fehér lepel, amelyből kikandikálnak a sötét kerítések, mint temetőben a fejfák. Tavasszal azonban megváltozik a föld színe. A nap melege kicsalja a földből a magot,

amelyet az ember keze beléültetett. Az egész környék a remény színét ölti magára. Isten áldása s az ember munkája révén a termés egyre nő s minél nagyobbra nő az élet, annál jobban tünedezik a kerítés. Elérkezik végre az a szép pillanat is, amikor a termés a kerítések fölött összeborul s a kerítést teljesen eltünteti. A kerítések voltaképpen megvannak még, de nem bántják többé a szemlélő szemét. Az egész környék zöld színben tündöklő, szemtelket gyönyörködlető, aratást ígérő mezővé változott.

E példa arra tanítson bennünket, hogy egységes, szeretetteljes munka révén gyönyörű eredményeket érhetünk el.

Ezeket a gondolatokat s érzelmeket akartam veletek közölni most, hogy itt körben ülünk a puha földön, szívjuk az üdítő levegőt, hallgatjuk a víz susogását s az éj csöndjében nézzük a lobogó tüzet s egymás őszinte tekintetét.

Báró uram cigány ügyvédje

Farkasfalva ugocsa megyei község határában az öreg Bíró Mihály tanyai gulyás a következő tréfás cigánymesét mondotta el az 1927 augusztusában arra felé vándorló regösdiakoknak.

Mikor a báró az utazásából ment hazafelé, akkor betért az ismerős vendéglősnél. Ott megsülttetett hat tojásból rántottát, egy fél liter bort megivott. Nem volt pénz nála, hát adós maradt. A báró azt a kicsi kontot nem vette figyelembe. Evek múlva azonban a vendéglősnek eszébe jutott. Kiszámította, hogyha a hat tojást tyúk alá rakta volna, a hat csirke később mennyit tojt volna s annak a szaporúsága megént mennyit szaporított volna. Hát a hat tojás szaporúsága már annyira ment, hogy a bárónak a birtokát fedezte s így fogta a bárót perbe.

A báró gondolkozóra fogta a dolgot és nagyon búslakodott. Begyött akkor hozzá a cigány és azt mondta neki:

— Méltóságos báró, mit tud búslakodni, mikor mindenben módja van a világon.

De a báró elutasította a cigányt, azt mondta neki, hogy hagyja, mert ugy sem tehet rajta semmit. Azt mondja erre a cigány:

— Dehogy nem, méltóságos báró, ha csak lehet.

— No te cigány — mondta a báró — ha te a bajomon segítesz, még a pulyádnak a pulyája is helyet kap a birtokomon.

A báró el is mondotta a cigánynak, hogy perbe fogták, mert egyszer az ismerős vendéglősnél kontóba rántottát evett és a hat tojás szaporúsága azóta éppen annyi lehetne, hogy az ő birtokát fedezi.

— No, méltóságos báró, majd jön egy kézbesítés, aztán ott leszek én is a bíróságon. Ne

féljen semmit, csak fogadjon engem ügyvédjének.

Mit volt mit tenni, a báró belecsapott a cigány tenyerébe, csináltatott neki ruhát, kimosdatta és megtette ügyvédjének. Amikor megjött a kézbesítés, azt mondja a báró:

— No, te cigány, ülj fel a kocsira, oszt menj.

De a cigány azt felelte neki:

— Nekem csak egy igavonós szekér kell, tessék menni előre, ha baj van, majd én is ott leszek.

Ugy is történt. A báró előre ment és a vendéglős a bíróságon csakugyan megnyerte a bárót. A báró nagyon megijedt és azt mondta:

— Tisztelt urak, várakozzunk még egy kicsit, míg az ügyvédem idehátul van.

Hát vártak, vártak, amíg csak be nem kopogtatott a cigány és köszöntött jó hangosan:

— Jó napot, főszolgabíró uram.

— Ejnye, ügyvéd uram, hun késett olyan sokáig — kérdi tőle a főszolgabíró.

— Na, tekintetes főszolgabíró úr, megfőzettem egy véka kölest, cselédjeimmel elvettem, elberenáltattam, addig nem mehettem, amíg el nem készültek a munkával.

A főszolgabíró megcsóválta a fejét és azt mondta:

— Ugyan ügyvéd úr, ha egy véka kölest megfőzettek, oszt elvetik, hogy lesz abból köles?

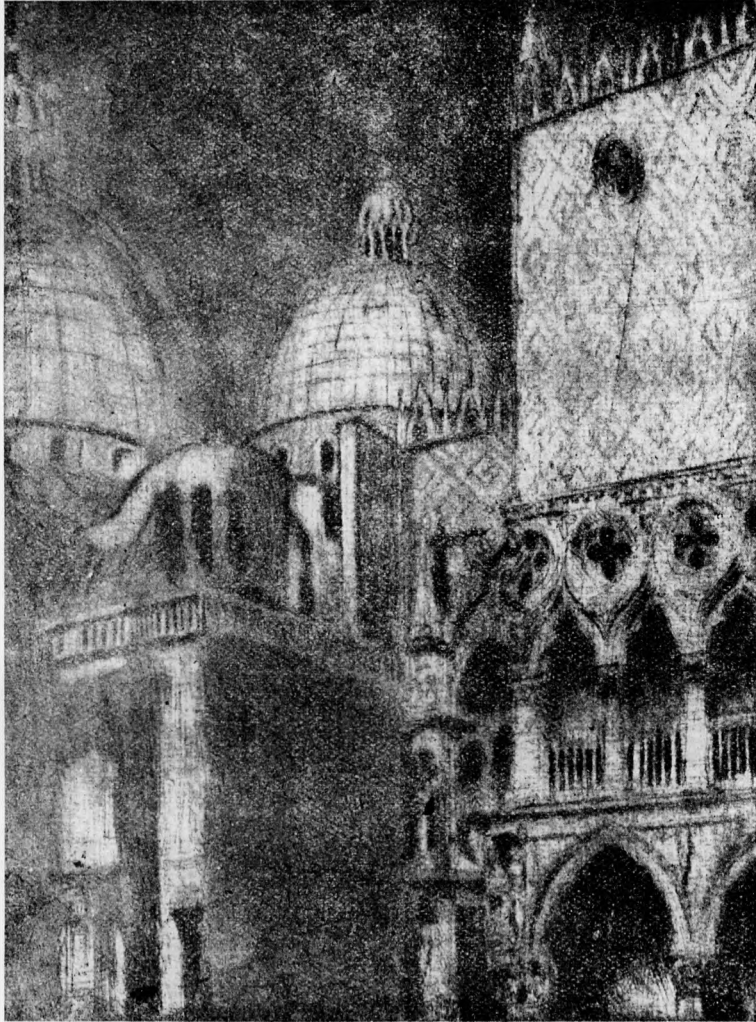
— Na, tekintetes főszolgabíró uram, ha hat tojásból megfőznek rántottát, hát hogy lesz abból csirke?

Nevetett a főszolgabíró és fölmentette a bárót, csak a rántottát meg a fél liter bort kellett megfizetnie a vendéglősnek. A cigány, no meg a pulyái, de még azoknak a pulyái is azóta boldogan élnek, halnak. *Balogh Edgár gyűjtéséből.*

Tichy Kálmán.

A szlovenszkói művészvilág egyik legédekesebb alakja kétségkívül Tichy Kálmán, aki a művészetek igen sok ágába viszi bele életét, hogy azokat egyéni színnel, melegséggel újjá teremtsen, a közönséggel megkedveltesse. Ugyazólván mindenhez ért s amihez fog ügyes keze, az sikerül is neki.

A Mi Lapunk olvasói már régóta ismerik őt kedves elbeszéléseiről, uti rajzairól. O rajzolta A Mi Lapunk 1926—27-ik évi szép címlapját is. Arról is tudnak e lap olvasói, hogy mint gyűjtő, különösen a néprajzi emlékek iránt lelkesedik. Ő az, aki elsőnek felvetette, hogy a szlovenszkói regöscserkészek gyűjtsék a régi magyaros népi elemeket s rajzolják le őket útjaikban, hogy a pusztulásnak ítélt népies díszítő elemek el ne veszzenek. Ő maga is szenvedélyesen keresi a népművészeti emlékeket a palóc falvakban. Szóval Tichy Kálmán író, régiségbuvár, rajzoló és festőművész egy személyben. Esokoldalúság mellett melyik művészeti

ágban a legna Tichy Kálmán. A Porta della Charta (Velence) reflektorfényében; hidegtűkar.

gyobb, a legkiválóbb, ki tudná azt megmondani?! Sok vándorcserkészünk, regösünk, jól ismeri Tichy Kálmánt. Aki közülük elvetődött Rozsnyóra, egyenesen hozzá fordult, mint a cserkészek jó barátjához. Aki Rozsnyót említi, annak azonnal eszébe jut a korán elhunyt író, Madame sans gêne (Szkalosné Járossy Erzsébet) nevén kívül Tichy Kálmán. Ők ketten a rozsnyói művészetet újabbkori képviselői.

Tichy Kálmán még fiatal. 1888-ban született Rozsnyón. Itt érettségizett. Aztán festőmű-

vészi pályára lépett. Egy évig Münchenben dolgozott Hollósy mellett. Aztán a budapesti képzőművészeti főiskolán Hegedűs, Révész, Olgyai tanítványa lett. 1910-ben grafikai díjat nyert. 1911-ben megszerzi a rajztanári oklevelet 1912-ben állami ösztöndíjat kap; tanulmányi úton be-

járja Velencét, 1913-ban Raguzát, 1914-ben Cattarót, 1915—18-ban katonai szolgálatot teljesít. Közben több művészegyesülettagja lesz s a Szlovenszkói Képzőművészeti Egyesület alapító tagja. Sok kiállítást rendezett képeiből s mindig sikert arat. Különösen fellütek akvarelljei és olajfestményei, melyek fantasztikus mesevárakat ábrázolnak, a természet egyszerű képeit, az emberi arcot, de mindig mindent igazán lát meg s hidegen tisztá színeiben a rajongó és becsületes művész lep meg bennünket. Igen érdekesek egylemez színes akvarelljei, hidegtűkarcai, pompás meseképei, meseillusztrációs akvarelljei, melyeket mint specialitásokat mindenki megcsodál. Igen ismeretesek bélyegtervei. linómetszetű munkái, könyvcímei, levelezőlapjai.

Képeiben szereti a pazar színeket és fantasztikus hangulatokat. Grafikai művei szinte utánozhatatlanok, oly gazdagok ötletekben, színlátásban, elmélyedő hangulatokban, telve hittel, áhitattal, szeretettel. Műgondja nagy s mindent a legapróbb részletig remekel meg. Az anyaggal csodásan tud látni, akár tollal, akár ecsettel dolgozik. Szereti a víg elemet is, különösen

amikor gyermeki hangulatoknak ad kifejezést. Aki jó könyvillusztrációt, rézkarcot, ex-librist óhajt, az bizalommal Tichytől kéri azt.

Mint tollforgató is nagy nevet szerzett magának. Már diákkorában jelennek meg első novellái. Majd a helyi lapokba ír. A báború alatt tábori lapot szerkeszt, illhon lapszerkesztő lesz s nincs az a jobb bel- vagy külföldi szépirodalmi és napi lap, amely ne hozott volna tőle valami kedves elbeszélést, értékes megfigyelést, alapos tanulmányt. A rosznyóvárosi múzeum le-

véltári anyagának irodalomtörténeli érdekességeit is ő dolgozta fel hosszú cikksorozatokban. 1927-ben „Négy Évszak“ címen anthologikus kötetben adta ki műveinek egy részét gazdagon díszítve maga rajzolta képekkel.

Olvasóink bizonyára gyönyörködni fognak mellékelten bemutatott képeiben. Tichy Kálmán még fiatal s úgy az irodalom, mint a festőművészet még sok remek alkotást várhat tőle, aki minden tekintetben hivatott mestere a színeknek, tollnak, ceruzának, ecsetnek. Scherer Lajos.

ROALD AMUNDSEN.

Amióta Columbus Kristóf 1492-ben fölfedezte Amerikát, merész kalandorok, kutatók és tudósok egész serege indult neki, hogy a föld ismeretlen tájait átkutassa, vagyont szerezzen, a kereskedelemnek soha nem álmódott útjait egyengesse.

Vasco da Gama 1498-ban megkerülte Afrika déli csúcsát. Magalhaes 1520-ban Dél-amerikát hajózta körül. A két Cabotto, vagy — mint az angolok mondják — a két Cabot Ame-

rika partvidékét kutatja át s egészen a Labrador szigetig jutnak fel. Baffin 1616-ban az északnyugati átjáró kapujáig ér, stb.

1818-ban megkezdődnek a tudományos fölfedezések. Franklin, Parry, John Ross a tudomány határait akarták kibővíteni. Nansen 1889-ben skí-talpon keresztül szelte Grönlandot. Amundsennek 1903-ban végre sikerül 13 lóerős, parányi hajójával, a Gjøa-val végig hajóznia az északamerikai sarki szígtenger szövevényes szorosain s megtalálta az északnyugati átjárót. Kétévi önkéntes rabsága alatt a sarktenger világát tanulmányozta. 1911-ben a déli sarkon lúzte ki a norvég lobogót, de utána ismét az északi sarkra vezetett expedíciót, éppen akkor, amikor Nansen onnan diadallal tért vissza. 1928-ban repülőgépen indult az északi örökös jég és hó birodalmának, hogy a bajba jutott Nobile-expedíciók segítségét vigyen, de ahonnan többé nem tért vissza.

Ezeket a kutatásokat önzetlen, fennenjáró szellem diktálta. Közvetlen haszonra nem számított senki. Amundsen rendszeres földmágnességi kutatásából következni lehet a mágneses sark titokzatos vándorlásainak törvényeire, amelyek szoros összefüggésben vannak a delejtű hibájával, amelyet a tengeren járó hajósnak figyelembe kell vennie, amikor iránylúje után igazodik.

Amily önzetlenség és hasznosak a maguk törekvéseiben a sarki utazások, annyira tiszteltreméltóak kudarcaikban. Minden szabad szellemű embert csodálatra indít a kitartó, önfeláldozó, szenvedésekkel teli vállalkozás. A tudomány hősei és áldozatai ezek a fenkölt, merész férfiak. Amundsent, aki 1872-ben született, utolsó útjára tisztán az emberbaráti kötelesség vitte s ennek lett az áldozata.

Amundsen.

A sárga vitézek.

„Japán művész rajza.“

Jót mulatnátok, ha a napernyős huszárokról kanyarítanék egynéhány érdekes vázlatot. Azokról a csontos-szálas kínai legényekről, akik éveken át a forró Pakla Makau széleit járják apró lovaikon valóságos napernyők árnyékában...

Ezekről a határőrökről majd máskor!

Most szivesebben hajlik tollam a veszedelmesebb „sárgák“ felé, a rövidnyaku, szélesvállú japán legények felé.

Ha vigyorgó ábrázatukat meglátjátok valamelyik képen s ujságban, mosolyogtok. Valami lenéző is van mosolygástokban. Azt érzitek, hogy mi mennyivel „különbek“ vagyunk, mint azok a tömzsi emberek! De -- ugy-e? — már más az érzétek, ha a mozi vásznán elrobog egy-egy ezred szemetek előtt!?

Hát még ha hallanátok a földi erő zaját, amikor azok csapkodják a díszmenetet egy-egy város utcáján?!

Mosolygó arcotok elsimulna. Azt kérdeznétek magatokban: vajjon miben rejlik ezeknek a kis embereknek az erejük? Mi adta beléjük azt az erőt, amely a mi ítéletünk szerint a „Távol-Keleten“... feltartóztathatatlan?

A lelki műveltség és a lelki egyensúly!

Minden vitézük egy-egy felszerelt gép. Embérgép.

Fegyverzetén kívül — hátán a konyhája. Minden ember maga főz. Nem kíséri a gulyás-ágyuk nyikorgó tömege. Így bárhova vesse is őt a

sors, mindenkor segíthet magán. Zsebében mindenkinek ott van a bőrtokba szorított fogkeféje és fogpora. Talán minden másodiknak a finom gilette-je. A szappanpor, törülköző s a láb ápolásához szükséges szerelék.

Ha felébred s táborra közelében tó, folyó, patak van, derékig vetközve seregestől rohan a víz szélébe s úgy mosdik, fürdik, mint a fekete csóka.

Mi, akik egy kissé irtóznak a hideg víztől, libabőrös háttal nézzük ezeknek a vig embereknek fürdőzését a beszaggatott jég hátán.

Felfrissült testtel szaladnak a kövecses hegyoldalba. Az erdő szélén összekapkodják a rőzsét, gallyat. Kövekből tűzhelyet rögtönöznek s főzik az Isten áldását, — a kását. (Rájuk nézve valósággal Isten áldása.) A kása mellé kerül a zsákból egy kis sózott hal is, ami első pillanatra úgy hat, mintha barna tölgyfaforgács volna.

Étkezés után jön a gyakorlat. Nehéz, fárasztó katonai gyakorlatok. A merev katonai mozgásokhoz szokott európai nem futkosásuak, ugrálsáknak nézi ezt a tornát. Pedig nincs egyetlen izomszáluk, amelyet meg ne táncoltatnának.

A gyakorlatok után (estefelé) következik a séta. (De nem bűzös kocsmák felé ám, mint az európai bakák teszik. Én két év alatt körösmában egyetlen japán katonát sem láttam!)

A tengerpart, a folyópart, a városerdő az ő sétahelyük. Mindenütt azok a helyek, ahol szabadon süt a nap, szabadon fú a szél...

Szórakozóhely számukra a mozi, no meg a — kiállítások termei.

Csapatostól lépik el a művészeti kiállításokat. Alig lehet tőlük mozogni. Pontosán fizetik a belépődíjat s élvezik az ott látható szépet. Egy nagy képkiallításon figyelgettem őket.

Megálltak a képek előtt. Bal öklükből távcsövet csináltak szemük elé s az ökölbeszorított kézfej parányi nyílásán „gusztálták“ az európai piktorok friss vásznait.

Ugyan? Hány baka volt a mi bakáink közül szabad kimenőjében műbiráló?

Ilyenek a sárga vitézek, a mi távoli, — nagyon távoli — rokonaink. Így nevelik őket! Ilyenkké nevelődnek.

S ezekből tévődik össze az a megmérhetetlen földi erő, amit ma a világ nemzeteinek számvételében a japán haderő jelent.

Amikor Kelet-szibériát megszállták s az akció végén felszóllította Japánt riválisa: Amerika, hogy vonja ki haderejét a szibériai aranyhegyek birodalmából, ezt felelték: „mi pedig nem megyünk ki!“

De csak az olyan legények kockáztathatnak meg ily határozott választ, akik testben acélosan edzettek, lélekben egytől-egyig műveltek. Okosak, érzők és gondolkodók.

Amilyenekké nevelték őket!

Világjáró.

UJ BUDA UNOKÁI.

Kalandos ifjúsági regény.

(6. folyt.)

Irta: TÁBORY PÁL.

Sárga kalászfereg ringott köröskörül, csak a délibáb hiányzott, hogy valahol az Alföld közelében érezzük magunkat. Ennek az államnak s különösen déli részének az éghajlata is nagyon hasonlított Magyarországhoz. Megértettük, hogy miért érezték a Hetek is itthon magukat az áldott Kánaán mására alkotott földön... Pacsirta szárnyalt a rozsföld fölött s édes dala messzire szállt...

Másfél órán keresztül autóztunk a város határától kezdve a kalászfereg közepén s akkor értünk csak az erdőhöz. Hatalmas, öreg fák állottak egymás mellett, leérték egészen a folyóig, amely mellett első táborukat verték föl s ahol az indiánok meglepték őket. Ma persze nincs indián a közelben, civilizálódott az erdő, kényelmes sétautak vezetnek rajta keresztül...

A fák közül, amelyek egyre jobban ritkultak, élénk csillant a folyó tisztaezüst tükre. Lassan, csendesen folyt itt a Desmoines, amely közel nyolevan évvel ezelőtt a kis táborot látta maga mellett.

Közvetlenül a partra mentünk le, itt megállítottuk a kocsit. Hosszu sétára indultunk föl felé. Kardos velünk jött s közben egyre mesélt:

— Hogy is sejtettük volna akkor, — mondotta — hogy valaha az utódaink közül itt fog valaki sétálni a parton s földidezi a mi emlékünket. Öregember létemre sohase hittem, hogy ezt a perccet megérem. Tulságosan valószínűtlen volt... Most majd megszakad a szívem az örömtől...

Nem tudtuk, mit feleljünk. Nagyon meghatótt ez a néhány szó.

Lerakodtunk a kocsirol s táborot vertünk a folyó partja mellett. Kardos útmutatása szerint majdnem pontosan azon a helyen, ahol annak idején ők táboroztak. A kocsit ott is hagyott, mert mi éjszakára is kint akartunk maradni, Kardos pedig semmiesetre sem akart elhagyni, akármenyire kértük. Titokban mi is örömtünk, hogy itt marad, mert minden mondata, minden mozdulata a mult kapcsolatát teremtette meg.

Könnyű kis utisátrainkat ütöttük föl majdnem közvetlenül a folyó partján és szinte cserkész-táborban éreztük magunkat. Bobby bélelt, szörmés hálósákokat csomagolt ki, Lajcsi és Bán Tibi pedig főzésnek láttak.

Vízért kellett menni le a folyóhoz és Lajcsi vitte le az összes kulacsokat s két nagy mázas korsónkat. Jóval tovább maradt el, mint ahogy kellett volna s halálsápadtan jött vissza.

Valamennyien odafutottunk hozzá és körülvettük. Olyan erőtlén volt, hogy le kellett ülnie s eltelt néhány perc, amíg beszélni tudott.

— Ott... ott — suttogta — valaki utánam lopózott...

— Hol? Kicsoda? — kérdezte Károly bácsi
— Ott... a bokrok mögött... ahol lemegett a bozót a folyóig... Tolldisz volt a fején... egy indián volt...

— Rosszul láttad! — szólt közbe Pityu. — Bizonyosan tévedtél, Lajcsi. Hogy is kerülhetne ide indián! Rég a rezervációkon élnek, nem itt.

— Nem, én biztosan tudom, — erősködött Lajcsi. Felemelte a kezét és megfenyegetett... Azért szaladtam...

Nem hittük el egészen, de azért kettős figyelemmel néztünk körül. S valóban, alig telt el tizenöt perc, Herczeg Karcsi futott be a táborba azzal, hogy háta mögött lépéseket hallott, amelyek pontosan követték az ő lépéseit. Azt hitte volna, hogy visszhang, de egyszer hirtelen megállt s az ál-visszhang elkésett a megtorpanással. Majd Szél Gyurka panaszolta el, hogy valaki megdézsmálta a tüzelőnket s betemette a tűzhely gödrét.

Lassanként kezdtünk idegesek lenni. Ez a körülöttünk ólalkodó névtelen és testetlen ellenség, akiben nem hittünk, még veszedelmessé is válhatik... Épp ezért őrséget osztottunk be: ketten kerülünk egy-egy másfél-órás posztra. Bobby addig könyörgött, amíg őt is belevettük. Allan, Károly bácsi és Kardos István is vállaltak őrséget... Most már nyugodtabban ettük meg a vacsorát és tértünk a sátrakba nyugovóra.

Éjszaka semmi se történt s már-már neveltünk volna az egészen. Mélyen és jól aludtunk, csak Lajcsit és Szél Gyurkát tartotta ébren az elmult félelem emléke... Hajnalban ők keltek föl legelőszőr, megfürödtek a folyóban s kitakarították a maguk sátrát. Mi aludtunk volna nyugodtan tovább, ha kilenc óra tájban Gyurka be nem ront és zihálva nem jelenti:

— Itt van.

— Kicsoda, te? — kérdezte Károly bácsi.

— A tegnapi indián...

Valamennyien talpraugrottunk. Széthúztuk a sátrak ponyváját s hunyorgó szemmel bámultunk ki a napfénybe...

A vakító napsugárban, teljes indián harc, díszben, mint régi kép megelevenedett alakjai magas és karcsú férfi állott. Hollófekeete haja hátul összefonva, színes tollkoszorúját lengette a folyó felől támadó szél. Karját fölemelte és komoly, szertartásos mozdulattal köszöntött minket. Allan szólalt meg legelőszőr, mert a mi szavunkat elvette az izgalom.

— Ki vagy te? — kérdezte — És mit akarsz?

Nagyszerű angolossággal és érces baritonnal válaszolt a váratlan látogató:

— Én vagyok az utolsó dakota. Azért jöt-

tem, mert tudom, hogy nem akartok rosszat. Meg akarom kérdezni, hogy ti kik vagytok és mit akartok.

— Az utolsó dakota? — csodálkozott Allan. — De hát mi lett a többivel? Hová lettek? Hiszen a rezervációkon békében élhettek: . . . Látom, te főnök vagy . . . mi lett a törzseddél?

Újra megkondult a válasz:

— A törzsem? Mi lesz a pusztuló fával, amelyet ledöntött a vihar? Elrothad, elpusztul . . . A fehérek nemcsak leigáztak, de ki is irtottak . . . Nem fegyverrel, csak pálinkával és más izgatószerekkel . . . Vagy maguk közé édesgették azokat, akiken a pálinka kísértése nem fogott és fehér tudománnyal tömték tele a fejüket . . . Ha nagyapám, Red Eagle látta volna ezt, — bizony nem vezetni népét északabra innen!

— Red Eagle? — ugrottam föl, — de hiszen..

Felém fordította fejét:

— Talán tudsz valamit nagyapámról, fiatal fehér ember? Talán hozzátok is eljutott a hire? Valóban, nagy főnök volt, — csak egyszer győztek le, ha nem is fegyverrel . . . Akkor lágyult meg életében először a szíve s megkegyelmezett ellenségeinek . . .

Károly bácsi szólalt most meg:

— Térj be hozzánk, dakoták utolsó főnöke.. Barátaid leszünk mi is . . .

Az indián komolyan bölintott s bejött velünk a sátorba. Tekintetét figyelmesen hordozta végig a falakon s aztán újra megkérdezte, mit tudunk Red Eagle-ről. Elmondottuk neki azt, amit Tamás dédapa följegyzett. Nagyon érdekelte s elmélázva mondotta:

— De furesa, hogy itt találkozunk mi, -- unokái mindazoknak, akik hosszú évekkel ezelőtt tanyáztak errefelé! Talán Manitou akarta így!

A beszélgetes során furesa dolgok sülték ki. Iron Bow — így hívták a főnököt s ez *vas íjját* jelentett — maga is korán belekerült a fehérek iskoláiba, egyetemet végzett, de aztán megundorodott mindentől s visszatért őseinek vadász halász életéhez. Sokat nélkülözött, maga kereste meg kenyerét, de százaszorta inkább nyomorgott, semminthogy a megvetett fehérektől bármit is elfogadjon. Halálosan gyűlölt minden fehért s ezt a gyűlöletet meg is érthették: hiszen mindent elvettek tőle és őseitől, amijük csak volt . . .

— Dehát minden fehér gonosz? — kérdezte tőle Bobby végezetül.

Az indián elgondolkozva simogatta meg a kisfiú aranyhaját. Ugy látszik, Bobby kedvességé ellágyithatta. Aztán elgondolkozva mondotta:

— Akad a farkasok közt is szelid, — a vipérák között is olyan, amelyiknek nincs méregfoga . . . A fehérek sem mind gonoszak. A Nagy Testvérek jók az indiánhoz, pedig arcuk és hajuk egyformán fehér . . .

Abba kellett hagynunk a beszélgetést, mert Kardos kijelentette, hogy mégegyszer végig kellene

vizsgálunk a környéket — megkereshetnénk könnyen a kőbánya bejáratát, ahol az első kunyhó állott. Neki is fogtunk, de sehogy se akadtunk rá. A hetven esztendő sok vihara megváltoztathatta az alagut bejáratát s nem találtuk meg. Végre Iron Bow megszánt s megmutatta — ösmerte ezt a furesa menedékhelyet.

Mindent úgy találtunk, ahogy elképzeltük. Roskadozó, szétbomlott gerendák mutatták a ház pontos helyét. Begyöpösödött árok jelezte az alapozást. Egy-két rozsdás szerszám is akadt, amely régies faragású, forrasztású volt s amelyet kegyelettel tettünk el: hiszen dédapánk keze is érintette.

A köröskörül futó magas falba rést vájt az esővíz és a hólé, — most már a második oldalról is volt bejárás. Keresztül mentünk s a nyíl prérre jutottunk ki, amely végtelen fürengetegével még épp olyan volt, amilyen hetven évvel ezelőtt lehetett. Leheveredtünk a magas fűbe, árnyékos fák alatt s megkérdeztük Iron Bowtól azt, amire már régen készültünk valamennyien:

— Kik azok a Nagy Testvérek?

Nem válaszolt. Végigjártatta szemünket valamennyiünkön és keményen nézett szemünkbe. Látszóan küzdött benne a vonzódás a bizalmatlansággal. Érezhette rajtunk a kíváncsiságot, mert végül elmosolyodott; legyintett, mint aki már ugysem retirálhat s azután megszólalt:

— Én elmondanám, de nem tudom, hogy ők nem haragszanak e meg érte!

Kardos felelt rá:

— Nem kell megtudniok, hogy elmondtad, Iron Bow. Mi nem fogunk elárulni.

Az indián rándított a vállán.

— Ugyis tudom, hogy kívánni fogjátok: vezesselek el benneteket és akkor megtudják, hogy elmondtam. De nem baj, — elmondom.

Figelmesen néztünk rá s néhány rövid bevezető szó után meg is mondta: a Nagy Testvérek két fehér ember, nagyon öregek már („százszor élték meg a hold fordulását“) és *csak jót* tesznek emberrel s állattal egyaránt . . . Nem messze élnek egy csodaszép helyen s aki akar tőlük valamit, ott kell fölkeresnie mind a kettőt.

Iron Bownak igaza volt — egyszerre felébredt bennünk a vágy, hogy ezt a két embert láthassuk . . . Addig könyörögtünk Bobby vezetésével, amíg mosoly kelt ajka mellett s beleegyezően bölintott . . . Új Buda helyén már ugy sincs keresni valónk, az emlékeket kiélveztük s nem maradt belőlük semmi különös . . . Csak épp: egy embert találtunk, utódját dédapám ellenségének és barátjának . . . talán barátta vált ellenséget leltünk benne mi magunk is . . .

Délután még egyszer végigjártunk mindent, mert másnap korán reggel indulni akartunk. A folyó mentén lefelé és fölfelé is megtettünk egyegy kilométert s alaposan kinyitottuk a szemünket. Itt semmit se találtunk. Megnéztük az erdő

megmaradt csoportját és kijutottunk azon az úton, amelyet valamikor Tamás dédapa fejszéje irtott, a préri sikságáig.

A kőbányában is voltunk. A szerszámokon kívül Erényi Pityu a gerendák között régi, rozsdás patkót talált, amelyet szintén elvittünk. Szerencséhez jelnek szögezték fel bizonyosan az ajtó fölé s talán reánk, utódaikra is szerencsét hoz majd ez az értéktelen vasdarab. Pityu legalább is úgy őrizte, mintha aranyból volna.

Láng Peti pedig egy apró medaillont lelt, szintén a gerendák kusza romhalmazában. Amikor fölnyitottuk, két rekeszt is láttunk: az egyikben aranyhajú kis fiú szelid képe, a másikban pedig egy összenyomorodott vékony hajfürt, ugyanannak a hajnak fürtje, amely a kép kislíújának fejét borította... Vajjon melyik gyereké lehetett ez a fürt? Sokáig töprengtünk rajta.

Másnap reggel korán útrakeltünk. Iron Bow azt akarta, hogy éjszaka induljunk el, de Bobby miatt, akit az előző nap izgalmai alaposan kimerítették, csak reggel hagytuk el a táborunkat. A sofőr a megállapodás szerint visszajött értünk s őt hagytuk ott örnek, miután a koscsiba mindent visszaraktunk s csak valami ételmet, tartalék pokrócot, ruhát raktunk hátizsákjainkba.

Vezetőnk azt mondotta, hogy legalább három óras út áll előttünk, azért megfürödtünk a folyóban, hogy ne legyen annyira melegünk. Vizet, illetőleg hideg teát bőséggel vittünk magunkkal, ámbar Iron Bow azal biztatott, hogy mindvégig fogunk ivóvizet találni, csak bizzuk rá magunkat. Pillanatig se jutott eszünkbe, hogy kételkedjünk szavában, pedig más fehér ember talán semmiféle körülmények közt sem bizta volna magát egy vörösbőrűre.

Az autót otthagytuk az állomás-helyen. A sofőr derék, becsületes ember volt, aki vagy tíz éve Hines szolgálatában állott, így hát bizhattunk benne. Ügyes ember is volt, ezért megegyeztünk vele: ha a következő nap estéig nem jönnek vissza, jöjjön utánunk az autóval, mi megfelelő, könnyen fölismerhető utjeleket hagyunk számára. Pityu és Prém Jóska vállalták magukra ezt a munkát, amelyet bicskával, papírszeletekkel es egyéb módon végeztek.

Valami biztosítékra volt szükségünk s az

autó számára nem volt nehéz bennünket hamarosan utólérni. Iron Bow-nak hallgatólagos megállapodás alapján szót se szöltünk erről a megegyezésről. Ugy éreztük: fölösleges.

Indián vezetőnk perccel se túlzott, amikor hosszú útról, három óras gyaloglásról szólt. Elöl haladt s kemény tempót diktált, legnagyobb meglepetésünkre Bobby nagyon szépen bírta. Jó kedvűen beszélgetett velünk, aztán jó szokásunk szerint nótáztunk. Az indián meglepetve figyelt hátra a magyar nótákra s Bobby egyre újabbért könyörgött.

A folyó mentén haladtunk jó fél óra hosszat. Majd egészen összeszűkült, keskeny ösvény maradt csak két oldalán. Hatalmas hegyek szorultak itt össze s a lent szélesöblű folyóból itt habzó, gyors-áru hegyi patak lett. Az egyik melékvágásnál letértünk és most kigyózó, serpentin úton haladtunk fölfelé az egyik hegy hátára. Ottan a völgybe vitt le az ösvény s megint föl a legközelebbi közép magas csúcsra.

Erősen emlékeztetett ez a rész a budai hegyekre; csak épp nem volt annyira gondozott és karban tartott. Már a harmadik hegy-csúcsot másztuk meg s a szemközti hegy oldalába értünk, amikor vezetőnk hirtelen megállt. Tíz pernyi pihenőt kaptunk s ezalatt megebédeltünk. Tíz perc múltán továbbmentünk.

A hegy csúcsánál mellékösvényre tértünk, amely egy sziklafalig vezetett.

A sziklafal mellett keskeny ösvény vitt; vagy tíz percig mentünk rajta. Aztán Iron Bow hirtelen újra megállt. Csodálkozva néztünk előre. Hova akar menni? Az ösvény itt kiszélesedett, kis tisztás terült el a falmentén s a tisztás végén, a falhoz simulva, hatalmas tölgyfa állott. Iron Bow megkerülte a tölgyfát, oldalt lépett és — eltűnt...

Néhány percre vártunk rá, aztán újra eltűnt s intett, hogy kövessük. Mi is átkerültünk a tölgyfa másik oldalára s akkor láttuk csak, hogy a derékán hatalmas nyílás tátong. Sorban lehajtottuk fejünket s eltűntünk a sötétségben... Pár botorkáló lépést tettünk, mert odabent sötét volt. Gyökereken tévőzött a lábunk... aztán... kiléptünk a napsugárba...

Csodálatos látványokban volt már részünk, szépségeket is szíttunk magunkba, de ilyet még sohasem láttunk. Alattunk, amint a sziklafal másik oldalán kiléptünk, hatalmas, köröskörül he-

Még három perc s ott állnak előttünk a Nagy Testvérek.

gyekkel teljesen elzárt völgy terület el, egyetlen óriási virágoskert. Egymás mellett ezer meg ezer rózsató, különböző ritka és furcsa virágok . . . A sziklafal kis nyílásától vékony kis ösvény kigyózik le odáig . . . S a rózsák közepén hófehér ház áll, amely teljesen beleillik a környező szépségbe . . .

Amuló szemmel mentünk le az ösvényen, amíg a villa elé nem értünk. Gondozott kavics ropogott a lábunk alatt. Két oldalt virágzó gesztenyefák állottak s azokon túl a rózsakertet kezddött. A fákon mindenütt kalitkák és fészkek, dalos madarak hangversenyeztek s mind e szépség fölött kettős pompával szórta le sugarát a nap.

Iron Bow szóltalanul vezetett tovább, de néha-néha hátránézett: mit szólunk ehhez a csodához? A villához értünk: hatalmas, egyemeletes, barátságos építmény volt, hófehér, karesú és könnyed építészeti remek . . . Köröskörül futórózsák és magnoliák. A villa ajtaja tárva, a fehér ernyős verandán nádfonatú székek s néhány kép a falon . . .

Körüljárjuk a házat. Mögötte magas kerítéssel elkerített kertrész. Ajtaja nyitva: oda is benézünk. Elkülönített apró ágyakban különböző gyógynövények, egyet kettőt könnyen felismerünk, de a többről azt sem sejtjük, micsoda lehet. A kerítés maga is különös, ki hallott arról, hogy élő bambuszokból csináljanak ilyesmit?

A ház jobb oldalán üvegház teteje csillog. Ajtaja szintén nyitva. Odabent páratlanul gondos kezekre valló virágkertészet. Orchideák buja, fojtó illata csap felénk, krizantémek mély színei ragyognak . . . Mintha igazi mesekert lenne ez a hosszú üvegház, faj a napfény valósága, amikor a másik oldalon a szabadba jutunk.

Most megyünk csak be a házba. A verandáról hatalmas hall nyílik, sehol egy lélek. Iron Bow eltűnik, néhány perc múlva visszajön s bejelenti: — Nincs ithon senki, de mindjárt megjönnek a Nagy Testvérek. Várjunk.

Engedelmeskedtünk. A háromésfélórás gyógylás után jólesik leülni a nádfonatú pihenő-székekbe s megkeszélni az eddig történeteket . . .

Vagy félórát kell várunk. A nap magasabban száll, most igazán kellemetlen lenne kint kutyagolni a forróságban. Iron Bow kétszer is eltűnik, de mindannyiszor eredmény nélkül jön vissza. Amíg harmadszorra tovább elmarad s amikor visszatér, egyszerre három lépés zaja csikordul a kavicson.

Még három perc s ott állnak előttünk a Nagy Testvérek.

NYOLCADIK FEJEZET.

Uj Buda legendája.

A Nagy Testvérek völgyében.

Sokféle embert dobált elének a sors; sokféle arc, jellem került közelünkbe a mindent és mindenkit megzavaró amerikai életben. De a különös koponyák és hatalmas testek tömege között is föltűnést keltettek volna a Nagy Testvérek, akik mo-

solyogva és kérdő kíváncsisággal néztek föl ránk a veranda fehér lépcsőiről . . . Ha most visszaemlékezem rájuk, nagy és meleg vágy fog el utánuk. A többi ember és a többi lélek egészen elfakult mellettük, még a kilenc fiú is, akik megosztói voltak minden fájdalomnak és örömmnek.

Nagyszerű megtestesítői voltak az idegen földre került fáknak, akik megváltoztatták magát az egész földet, de életet teremtettek rohanó, lázas aranyborju imádat és habzsoló életrevágyás közepette.

*

Ott állottak előttünk s mi figyelmesen megnézhattuk őket.

Az egyik magasabb volt, mint a másik. Mélybarna szeme földe dacos és hatalmas homlok magasodott s fölötte a dús, ezüstfehér haj gondosan hátrasímitva fénylett. Ajka mögött hibátlan fogsor ragyogott, termete arányos és férfiasan kidolgozott volt. Nekem akkor a férfi szépség ideáljának tetszett s dehogy is hittem volna, hogy — akár öccse — jóval túl van a nyolcvanadik esztendőn. Csoda volt ez a testvérpár a csodák közepén.

A második sokban hasonlított a bátyjára, csak a szeme volt tengerkék s épp olyan dús haját elválasztva viselte. Karján furcsa kis állat kuporodott össze, — később jöttünk csak rá, hogy szelidített rókát hord magával, aki úgy követi, mintha kuttyája lenne. Mind a kettőn kényelmes, jólszabott, vizálló munkaruha volt; kalapot nem viseltek.

Iron Bow néhány szót mondott nekik, mire bólintottak. Végtelen barátságosan köszöntöttek angolul valamennyiünket és úgy éreztük, mintha hazatértünk volna. Nevet nem mondottak a bemutatkozásnál s a fiuk se sorolták el külön-külön a maguk nevét. Figyelmesen mérték végig Kardos Istvánt és Allant s az egyik, a barnaszemű óriás valamit mondott Allannak, amit nem hallottunk s nem értettünk.

A Nagy Testvérek végigvittek az egész házban és nagyon kedvesen magyarázták el minden különlegességét. Fűtésről önműködő kazán gondoskodott, amelyet csak egyszer kellett napjában megrakni, különböző gépek és felszerelések biztosították a tökéletes kényelmet. Harmincöt szoba volt a házban — mondották — s kényelmesen elférhetett benne száz százötven ember.

Késő délután lett, mire mindent megmutogattak, a sokezer kötetes könyvtárt éppúgy, mint a hálószobákat vagy a fénylő, gépekkel telt konyhát. El akartunk búcsúzni, de mindketten kijelentették, hogy szó sem lehet búcsúzásról, — olyan régen láttak fehér embert s pláne fehér gyereket, hogy meg kell tisztelnünk őket: maradjunk itt s térjünk később vissza . . .

Olyan kedves volt a meghívás, hogy nem tudtunk ellentállni. Különben is, egyre jobban érdekelt ez a testvérpár, aki paradicsomot teremtett zordon sziklak között s aggastyánkorában is dacol betegséggel, testi bajjal.

(Folyt. köv.)

Táboraink 1928-ban.

Eperjes. Kovászóról visszafelé sorban meglatogaltam az északszlovenszkói magyar táborokat. Az első az eperjesi Sáros csapat színnyé-úfalusi tábora volt. Az eperjesiekről mindeztideig nagyon keveset hallottunk. Pedig a Sáros cserkészcsapat a legnehezebb körülmények között a lehető legrészebb munkát fejté ki. Tagjai részben az ottani szlovák reálgimnázium magyar nemzetiségű tanulóiból, részben iparostíúkból rekrutálódnak. Gyönyörű és rendkívüli missziója van tehát ugy a szociális, mint a magyar munka terén. Az eperjesi magyar fiúk nagyrésze a csapatban tanulja meg anyanyelvének helyesírását és olvasását, a nagyobb fiúk itt kapnak bepillantást a magyar irodalomba és történetbe. Nagyon boldog voltam, amikor többen is a táborozók közül új magyar írók után érdeklődtek nálam. Utólag el is kellett küldenem az egyik eperjesi diáknak Szabó Dezső Elsodort Faluját. Az eperjesi cserkészmunka legnagyobb részét Fábry Viktor csapatparancsnok, ev. lelkész nagy érdeme, aki páratlan agilitással kormányozza csapatát a nemzetiségi és vallási elfogultságok örvényei között. 26 cserkészzel három hétig táborozott egy Eperjestől nem messze fekvő, magas fenyőkkel övezett tisztáson. A csapat elszigetelt helyzeténél és fiatal koránál fogva még nem kapcsolódott be a kisebbségi új nemzedék szellemi egységébe, a fiúk azonban egyénekenként minden új magyar szellemi megmozdulást érdeklődő figyelemmel kísérnek. A csapat tisztje Sándor Károly.

Komárom. A Jókai-cserkészeknél csak rövid ideig tartózkodtam, úgy hogy az ottani helyzetről tiszta képet nem tudtam alkotni magamnak. A csapat a Hernád völgyében, Tamásfalván verte fel ezidei nagy táborát, nem messze Iglótól. A táborparancsnok Biró Lucián bencés-tanár. Technikai szempontból a tábor tökéletes, lépten-nyomon meglátszik, hogy Szlovenszko egyik legrégibb cserkészcsapatával van dolgunk. A tábor nagy esemény felé közeledett: a Zászlónk híres tutajos mozgótáborának mintájára szintén a Vágon, tutajokon készültek hazamenni szülővárosukba, a Vágduna mellé. Ez a vállalkozás később teljes mértékben sikerült is, nem

kis mértékben emelve a csehszlovákiai magyar cserkészlet hírnevét.

Erdekes, de sajnálatos körülmény, hogy éppen a legmagyarabb szlovenszkói város cserkészei nem tették még magukévá a regös-mozgalom ügyét. Ezen derék és munkás csapat minden igyekezete az angol formacserkészlet minél teljesebb kiépítésére irányul, amely cél szép és értékes az egyéni fiúélet szempontjából, de a kisebbségi magyar közösség számára nem sokat jelent. Reméljük azonban, hogy a jövőben a komáromi csapat hű marad városa nagy szülőltének, Jókainak tradícióihoz s kilépve eddigi begubózkodott életéből, minden erejével magáévá teszi minden magyar megmozdulás egyetlen lehetséges alapjának: a magyar falunak, a paraszti gyökerű magyar megújulásnak ügyét. Abból a mozgalmából, melynek terén a többi szlovenszkói és ruszinszkói csapat oly szép eredményeket ért el, Jókai ügyes és jó magyar vágású cserkészei sem maradhatnak sokáig távol.

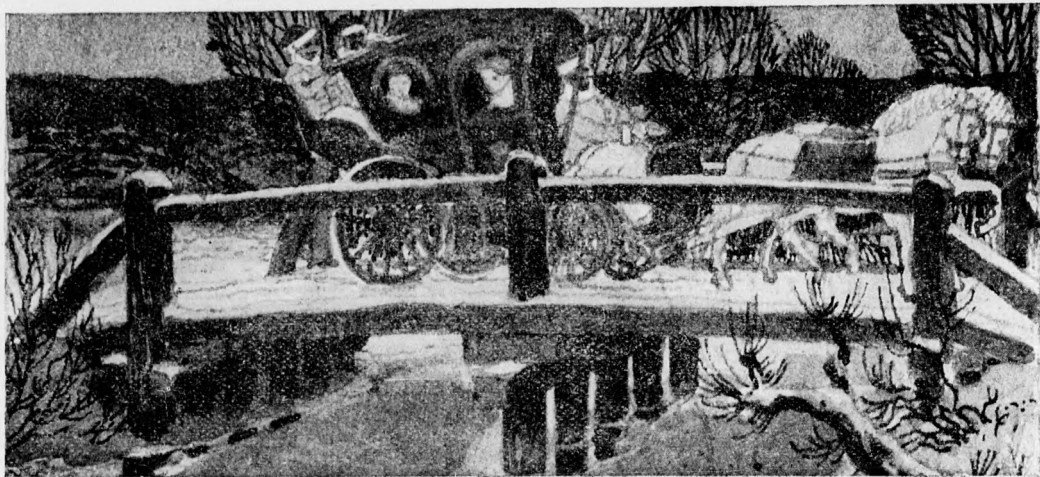
Pozsony. A pozsonyi Kiskárpátok cserkészcsapat rajai közvetlenül a Tátra tövében, a Matlárháza és a Késmárki Itató közti erdőség egyik regényes tisztásán verték fel faalapokra helyezett magas sátraikat. A tábor parancsnoka Hornyák Odillo tornatanár, a csapatot Krendl Gusztáv. A csapat ezidén vitte először a táborba a helyes és fúrge kiscserkészeket is, akiket Marcell Zoltán és Sárkány Frigyes nevelt az erdei élet ezer szépsége között. A táborozáson az ipolysági Mikszáth-csapat kiküldöttjeivel együtt 72 cserkész vett részt s így a legnagyobb magyar cserkész tábor ez volt Szlovenszkon. Tábortechnikai szempontból iskolaszerű, mintaadó tábor, legfeljebb a tábordíszítésben marad el Losonc mögött. A csapat időtartamra nézve is első a magyar táborok között, öt teljes hétig laktak az erdőben a pozsonyi fiúk. A csapat a tátrai fürdőhelyeken műsoros cserkészestéket rendezett, de ezek műsorában csak könnyebb jellegű általánosságok szerepeltek s így mélyebb magyar kultúrjelentőségük hiányzott. A csapat belső szellemi életében is szerettem volna magyarabb szellem megnyilatkozását látni. Ennek elmaradása azonban a pozsonyiak kever-

Tichy Kálmán: Tollrajz.

tebb származásával és világvárosi helyzetével magyarázható. Orvendetes, hogy a csapat parancsnoksága ezzel már tisztában van és tervbe is vette a fennálló lehetőségek szerint a regösjárás mielőbbi teljes felkarolását, amint ezt már a regösmozgalomnak tavalyi érsekújvári hatósági akadályoztatása s ezzel a regösmunka ország-szerte beállott csökkenése előtt meg is tette. A regösjárás teheti csak igazán magyarrá ezt a

még azt, amit kellő anyagi eszközök birtokában bizonyára nyújthatott volna. Hogy azonban e tekintetben is megállják a helyüket, azt éppen a gombaszögi táborban bizonyították be, ahol tábori munkájukkal általános elismerést váltottak ki. A legszimpatikusabb volt előttem az a friss, modern, erősen demokratikus és mégis gyökeresen magyar szellemiség, mely nemcsak egyesek sajátja, de az egész csapat minden megmozdu-

Tichy Kálmán: Meseillusztráció. Akvarell.

nagyszerű fővárosi csapatot, melynek fokozatosan át kéne orientálnia a Kiskárpátokból Csalóköz és Mátyusföld magyar földje és népe felé is.

Érsekújvár. A Czuczor Gergely csapat meglátogatása az utolsó helyre került, bár szívem szerint az első helyre tettem volna. Ez a csapat a legmagyarabb jellegű, méltó a Kisalföld szívéhez, a kiscgazdák, kisiparosok és földmunkások falu-városához, Érsekújvárhoz.

Az újváriak tábora időtartamra és nagyságra

lását áthatja. Ebben a csapatban van a legtöbb regösdiák, és ami a regösmozgalom tulajdonképeni céljának elérését bizonyítja: a fiúk maguk is át vannak hatva a falu, a faj egészséges, tősgyökeres magyar jellegével. A regösjárásban felfedezték a maguk rejtett magyar népi voltát és erejét.

* * *

Összegezett benyomásom a körutamról az

Tichy Kálmán: Meseillusztráció. Akvarell.

nézve a második, a tyerchovai Vrátna-sziklavölgy mélyén, Istvánova hegyifalu mellett terült el. 18 méter magas zászlórúdja már messziről föl hívja rá a figyelmet. 52 fiú táborozott itt Mrenna József és Janson Jenő parancsnokok vezetésével, akiket a diákvezetők közül regös Jócsik Lajos és regös Dobossy László támogatott nagy munkájukban. Technikailag a tábor, lévén ez a Czuczor cserkészek első önálló táborverése, nem mutatta

volt, hogy szülőföldünkön sohasem volt még ilyen erős a magyar cserkészlet. Pozsonytól Beregszászig egészséges erjedésben van a magyar ifjúság és a nagyon kifejlődött cserkészlet azon az úton halad, hogy minden zökkenő nélkül azzá váljék, amivé a gombaszögi csapalközi kongresszus is igyekszik átalakítani: népi gyökerű magyar cserkészetté, amely a földből és a faluból őserőt merítve be tud állani a haladó kor

egyetemes demokráciájába. Ebben a megújult cserkészletben a cserkészlet internacionális, fontos formái még fontosabb, jellegzetesen magyar tartalmat fognak majd nyerni.

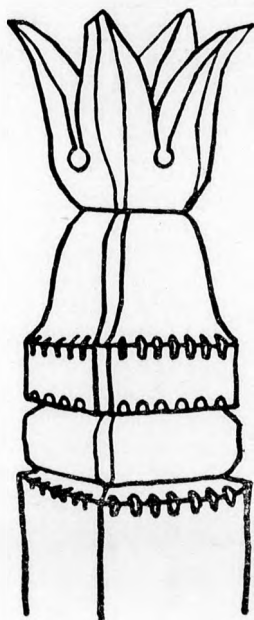
Örömmel regisztrálom, hogy itt is, ott is láttam fellobogni táborfüzeteket, melyek az új magyar szellemiség bontakozását hirdették. Naiv illúziók helyett Ady-versek, olcsó indiánus meglovagromantika helyett falu-kultusz, elmaradt ér-

zelgőség helyett komoly és reális életrekészülés. Szétszórt kísérletek, tapogatózások ezek, de mögöttük Szlovenszko és Ruszinszko magyar-lakta földjének bontakozó csodálatos értelme és egészsége. A gombaszögi tábor hivatása, hogy ezeket a kísérleteket egységesítse és Baden Powel formacserkészletének az ízes magyar talajba ültetését, az egységes kisebbségi magyar ifjúsági szellemiséget erősen öntudatosítsa. Jó munkát!

Dobossy Imre.

A regölés és a mesedélutánok.

Írta: KRENDL GUSZTÁV.

„Szilicei fejfa.”
Regös Csáder László
gyűjteményéből.

A gombaszögi táborban szó volt nemcsak a regölésről, hanem a mesedélutánok megtartásáról is. Sőt éppen ennek a tábornak a tagjai is tartottak ilyeneket a szomszédos községekben, valamint a tábor területén is.

Szívvél-lélekkel mellette állók. Hiszen az a csapat, mely ilyenekkel foglalkozik, a hivatása magaslatán áll. Nem szándéksom soraimmal hadat üzenni a faluzásnak, sőt ellenkezőleg: látni szeretném, hogy a szlovenszko összes magyar cserkészcsapatok rendszer munkáik közé sorozzák a mesedélutánok tartását.

Magam is személyesen számtalan ilyen mesedélutánon résztvettem s e napok legszebb emlékeim közé sorozhatók. Megismer-

kedhettünk a magyar gazdával, a magyar falu gyermekeivel s viszont ők szeretettel csüngtek rajtunk, szíves örömmel játszottak velünk s könnyes szemmel kísérték ki a vasuti állomásra.

És mégis, a jelenlegi rendszer nem elégít ki. Nem cserkészies s kell, hogy tiltó szavunkat fölemeljük a mai rendszerű faluzás ellen.

A faluba érkező csapat vagy csoport, kell, hogy elsősorban kellő pénzösszeggel rendelkezék s kell, hogy az étellemezéséről is maga gondoskodják. Nem cserkészies és nem engedhető meg, hogy a faluzni menő cserkészek viszonzásképpen ebédre legyenek hivatalosak a tanító vagy plébános úrhoz. A mi munkánk a falun legyen tisztán cserkészmunka, vagyis — törvényeink szerint — ne várjunk jutalmat az elvégzett munkánkért.

Elégedjünk meg a dicsőséggel, hogy ránk bízta ezt a nagyfontosságú ügyet s hogy mi

cserkészek állandó kapocs akarunk lenni a falu és a város között.

Az nem kifogás, hogy a magyar vendégszeretetet nem szabad és nem lehet megsérteni. A vezetőn múlik, hogy miképpen készíti elő a mesedélután. Minden csapat teremtsen mesedélutáni alapot s ha akadnak magyar gazdák, tanítók, plébánosok, akik hálájukat okveilenül le akarják róni, adakozzanak a mesedélutáni alapra. Ez nemcsak megkönnyítője a faluzásnak, de szegényebb cserkészeink is — segéllyel — részt vehetnek benne.

A mesedélután előtt pedig jól ki kell választani az anyagot, azt jól meg is kell tanulni, hogy ne csak a gyerekek, de a megjelent szülők is élvezettel hallgassák.

A csoport vezetője intézze a pénzbeli dolgokat. A jobb móduaktól ő szedje be az utazás költségeit, a szegényebbeknek pedig juttasson a mesedélutáni alapból, ő szervezi a kirándulásokat, a vezető emberekkel ő érintkezik s ő hívja is meg a meghívandókat személyesen.

A kiszálláskor vigyünk magunkkal legendó élelmiszert s ne legyünk senki terhére s ne fogadjunk el ebédre meghívásokat. A fegyelem, a rend pedig mindig kifogástalan legyen, mert a faluzók nemcsak a csapatjukat képviselik, de az egész szlovenszko magyar cserkészletet.

A szerkesztő megjegyzése. Tudtommal mesélő cserkészeink, legalább akikkel én voltam, nem fogadtak el soha meghívásokat ebédre, vacsorára. Mi több, ők vittek ki a faluba karácsonyi ajándékokat, könyveket, újságokat s azokat ingyen osztották szét. Az olyan megesett, hogy a mesedélután végeztével egyik másik néni hazaugrott s a kötetnyében hozott pogácsát vagy kolbászt, a plébános úr egy kis lépesmétel, de ezt nem kérte senki s elfogadása talán még sem ütközik a cserkészletörvényekbe, hiszen a szabadkozó fiúknak oly jó szívvel adták. A falu az ilyenek visszautasítását — természetesen — sértésnek veszi s azért jobb azt elfogadni. Persze ilyeneket követelni tilos. Ennél mindenesetre sokkal fontosabb a jó és kellően begyakorlott műsor. Készületlenül ne is merjen egy órs sem kimenni a faluba mesélni, mert kinevetik s a cserkészlet lehetetlenné teszik — örökre.

Háziipar.

A magyar nép híres háziiparáról. A család munkás tagjai a téli időben, mikor a mező nem ad dolgot, különösen a szövés, himzés terén csinálnak érdekes, sokszor művészi dolgokat. Ők maguk fonják a lent, kendert, gyapjút és ezekből a finom fonalékból szövik aztán a gyönyörű vásznakat, amelyekel résztint a piacra dobnak. Podolin, Lubló híres a finom lenvásznáról, a Kalotaszeg varrottásairól, Nagyselyk arany-ezüstszőttéseiről, nem említve a brassóvidéki hétfalusi csángók szőttéseit és a torockói, disznajói, békéscsabai varrottásokat, a pöstyéni tarka himzéseket és a hetényi fehérenemű himzéseket. Igen kedvelt s talán a legszebb valamennyi házi himzés között a mezőkövesdi himzés. Ez talán a legművészebb. A színes alapot teljesen befedi a minta, amely organikus, azaz a lestillizált virág, növény felépítése megfelel a növény, virág természetének. Az egészséges magyar népi ösztön következetesen keresztül vezet a szerves, élő egységet a himzett dolgokon s nem veszi el a művészi alkotás összefüggését a természettel.

Indulás a templomba.

Mellékelt képünk bemutatja a mezőkövesdi népi népies, magakészítette viseletében, amelyre a szem csak gyönyörködve tekint. A háziipar olcsóbb és jobb anyagot szállít, mint a gyár-
ipar és nem is veszélyezteti annyira a munkások egészségét és erkölcsét, mint ez utóbbi. Azért becsüljük meg népünk háziiparát. Vásároljunk belőle, de vigyázzunk, hogy értéktelen gyári utánzatot ne vegyünk a valódi, értékes, eredeti népi termék helyett.

A mezőkövesdi népi viseleten kívül igen szép a gömörmezei palóc, a borsodmezei, a kalotaszegi, hétfalusi csángó, a székely, a vajdahunyadi, az esztergomvidéki, hevesi, rábaközi, kecskeméti, egermelléki, nyirbátori, rákospalotai és sok más vidék

magyar népies viselete. A regösök vándorlásai-
kon erre is figyeljenek különösen és rajzolják le minden érdekes kézimunka mintáit. Sokat, igen sokat fognak találni a tulipántos ládák fenekén, amint találnak népművészeti emlékeket épületeken, paraszti faragványokon.

A templom előtt.

RÜGÖS-NEMESSZEGHY

Testvér, adj kezet.

Fáradt vagy, ember, látom,
Sápadt és beteg
A sötét tárnákból jössz ...
Testvér, adj kezet!

Te meg háborúból jössz
Búsan véresen,
S fűjsz nem értett, nem érzett
Jelszót kéjesen,
Testvérgyilkos kezedet
Kulcsold imáira,
Mocskos szádat ne nyisd ki
Káromkodásra.
Testvércsókra készülj most
Gyilkolás helyett
S krisztusi szeretettel,
Testvér, adj kezet!

S te hős, ki hétrét görnyedsz
Az akták fölé
És te pór, kinek minden
Gondja a rögé,
Hogy adhass sárban termett
Édes kenyeret,
Néktek is szól a jelszó:
Testvér, adj kezet!

Ha bűnös vagy irigyelt,
Úr vagy megvetett,
Boldogság vár rátok, ha
Testvér ad kezet!

(Komárom) Pfeiffer László főgimn. VII. o. tan.

Kissé szónokias a versed, de az alap gondolat szépen bontakozik ki a szép formában megírt sorokból.

Pályánk.

Még előttünk áll a pálya
S utunk, mely a célhoz vezet.
Célunk a szebb, a jobb jövő,
A szent béke és szeretet.

Bús egünkre reménysugár
Derűt hoz fel munkaközben.
S onnan tekint a küzdőkre
A szeretetet ura: Isten,

Ifjú szívvel hát előre,
Nem csüggedni a baj között.
Bízva-bízni e szent harcban.
Óh mert a sors, de szítlőköt!

(Rimaszombat.)

Steinhübel Ferenc.

Alkonyatkor.

Messze innen egy kis falu ...
Oda hányszor vágyom
Illatterhes alkonyatkor
Esti ima szárnyon:

Elfelejtett utcájába
El elszáll a lelkem.
Imádságos kicsi falum,
Ugye szeretsz engem?!

A mi házunk ablakszemmel
Az utcára bámul.
Előtte vén akác suttog
Mesetündérvárral.

Édes csöndben kocsizörgés
Hirt visz a kis háznak.
Kiállnak a nagykapuba:
Hiszen engem várnak!

Engem várnak, ki nem lettem
nyugtom a ki házban
S most titokban sír a lelkem:
Csak még egyszer lássam!

(Csiliznyárad)

Miklós Ferenc ker. akad. III. o. növ.

Megkapó, meleg érzés hatja át a verset s közvetlenséggel eseteli a hazasóvárgó fiú szeretetét; ámbar a téma nem új s a nyelv sem elég könnyed és tömör.

A kőkereszt.

Kies völgynek kanyarulatánál
Egy vén, ósdi, szürke kőkereszt áll,
Körüle sárga léckeret.
Kereszt lábánál virágok nőnek.
Talpa sem látszik a keresztkönek
És mégis szép a csöpp berek!

A Megváltó szeme az útra néz.
Karja az utast átölelni kész,
Kit útja vezet alája.

*És a vándor kalapot emelve
Rövid imát rebeg el mellette
S tovább megy vigaszt találva.*

*A szürke keresztlől nem messzire
Kicsi ér siet kénye-kedvre,
Itt ott vizesést is alkot.
De felzúg rá s mintha fájna néki,
Hogy egy kő ezernyi csöppre tépi
S búgva hallaszt panaszhangot.*

*Nagy fájdalomán a Megváltó segít:
Felhőkbe gyűjti az ér cseppjeit
S esőt bocsájt a vidékre.
A kis patak új, jobb medret talál.
S a riadt madár a keresztre száll,
Hol várja őt a nap fénye.*

*Óh a kereszt a fájdalom jele,
De lába kinnak, sébnek enyhelye,
S vigaszt lel ott az elhagyott!
Hahogy sebedre gyógyírt keresnél,
Pihenj meg az útszéli keresztnél:
Isten van ott! Isten van ott!*

(Horné Turovce)

Bárfay Zoltán.

A vallásos érzés mély, igaz kifejezője e költemény, amely külső formájában is a lelki harmónia szépségét lehel.

Miért a ritmus?

*Miért a dal? miért az ének?
Miért lüktet a ritmus szivemben,
Ha nyomorúságom viharharangja
Lelkem teremtő esendjébe kongat?
Miért meglátni annyi szépet,
Miért zokogni, miért vágyni,
Miért e rongyos koboz remegő kezemben,
Ha örült zsvavjall lolol nyomomban az élet*

*És duhaj lármája nem engedi soha megszületni
Nyomorúltan eltíprott énekem!?*

(Komárom)

Gábris József fg. VIII. o. tan.

E szabad sorokban mély érzés lüktet s az író lelkebe szabad betekintést enged. Csupa átélt valóság reszket a költői sorokban s magával ragad, noha az alap gondolat régi, mégis megkapóan nyer kifejezést.

Más dolog az: új erőért visszajárni a primitív állati ósiséghez és más ennek az állati testi-ségnek és ősi Erőnek erkölcsiibe és korlátaiba fentartás nélkül s mintegy végleg visszahullni. Anteusz mindig új erőt szívott a földből, de ezt az erőt nem arra használta, hogy a földön fekvé maradjon.

BABITS MIHÁLY

Olvassátok csak, olvassátok és szíjjátok tele magatokat Ady igéivel, fiatal magyarok. Szikrázson csak bennetek is a lélek hisztériája, amely fulladásig dagad a mellben, valahányszor soká olvasom az Ady-sorokat. Ma még hisztéria, mert még le van bilincselve minden idegünk: bennetek már Munka lehet belőle. Pedig lelkemre, csak egyetlen szentség van a teremtésben: a Munka!

MÓRICZ ZSIGMOND.

Ahhoz, hogy a fiatal korosztály kellő lendülettel és a szükséges értelemmel láthasson munkához, fel kell szabadítani magát elfogult elődjei föltétlen befolyása alól, ki kell dobni magából a jobb- és baloldal rakétafrázisait, tiszta helyzetet kell magában teremtenie, hogy maga körül, a társadalomban is megteremthesse a tiszta helyzetet.

KASSÁK I. AJOS.

A Szent György Kör népmese-pályázata

Arra való tekintettel, hogy egyrészt az ezidei regösjárást az iskolai hatóságok nem engedélyezték, másrészt az ennek következtében ürtelenül összehívott gombaszögi regösiskola a tervezett néprajzi és népművészeti kutatásokat is helyettesítette, a Szent György Kör vezetősége új pályázatot ír ki olyan tárggyal, amely a regösmozgalom terveinek minden sajnálatos félreérttetését eleve kizárja és a tanügyi hatóságok teljes bizalmát is a leghamarább kiérdemelheti. Magyar népmeséket kell gyűjteni és lehetőleg az eredeti megszövegezésben, a paraszti nyelv zamatát hűen visszaadva, a Szent György Kör pozsonyi vezetőhelyettesének (Brogányi Kálmán bölcsészeti hallgató, Bratislava, Schédius-utca 7.) 1929 április 1-ig beküldeni.

A pályázatban pontosan megadandó, hogy hol és kitől (név, foglalkozás, kor, pontos cím) hallotta és jegyezte le a pályázó a mesét. Minden 18 évnél fiatalabb csehszlovákiai magyar fiú és leány pályázhatik. A legjobb pályázatok értékes könyvjutalomban részesülnek.

Pozsony, 1928 október 15.

A SZENT GYÖRGY KÖR VEZETŐSÉGE

HIREK

Chamson és a regösdiakok. Krammer Jenő, aki telkes hivatásérzetből terjeszti az erdélyi és csehszlovákiai magyarság között a modern francia szellemi élet különös kincseit, az elmúlt október hónapban a pozsonyi Uránia tudományos egyesület meghívására értékes előadást tartott a Primáspalota tükörtermében a háború utáni évek francia írónemzedékének szellemi kialakulásáról. A sok fiatal író közül különösen szépen emlékezett meg André Chamsonról, aki a liúttető nagyvárosi élet korában is a hegyek embere, és félti a hegyormok és a falu csöndjét. Regényhőseinek vallásossága nem olyan, mint a városiaké, csak forma, szín, hanem mély, végzetes tartalom, amely megköveteli jogainak tiszteltbentartását, akár a méltóságos hegyvilág.

Egyik nagy regényében Roux, akit mindenki tisztel a faluban, a háború kitörésekor nem megy el katonának, mert a háború ellentmond mindennek, amit az evangélium tanít. Kimegy a hegyek közé és ott él télen-nyáron, megmászhatatlan ormok között és rengeteget nélkülöz. A falu népe eleinte gyávassággal vádolja, lassankint azonban rájön, mennyire ő mellette az igazság. Jellegetes ennek a regénynek előadási módja, egy öreg paraszt meséli el téli estén a végül is fogságba került Roux élete folyását olyan hamisítatlan paraszti észjárással és nyelven, hogy szinte úgy érezzük, hogy magunk is ott ülünk ebben a kupaktanácsban az íróval együtt és hallgatjuk ennek a bámulatosan józan parasztfelnevelés beszédét.

Jellegetes mozzanat Chamson művészete a modern francia irodalomban. Amíg a világvárosi írók eddig nem is sejtett új megnyilatkozási lehetőségeket találtak, addig Chamson, a nép gyermeke, úgy érzi: veszedelemben a népművészet, a népi kultúra, a nép nyelve és a népi józanság, amely valóságos filozófia. Chamson a megváltozott, technikai jellegű, versenyzajos korban át akarja menteni az irodalom örökkévalóságába a népelet értékeit és ebben a törekvésében nem áll egyedül. Egy egész irodalmi irány alakul ki a falu szemlélésében, amelyet a rádió és a mozi diadala közben is mélyen átérz a fiatalság. Itt a népi kultúra meglátásának tizenkettedik óraja. Ugyanilyen jelenség nálunk Móríc Zsigmond és Szabó Dezső falvaink felé mutató művészetének különös szeretete az új nemzedék részéről. Krammer Jenő itt megemlítette előadásában a néprajzi sajtóságokat megfigyelő érsekujvári regösdiakokat, tanítványait is.

Krammer Jenő pozsonyi előadásának az egyetemi hallgatóság részéről visszhangja támadt. A lapok diákkritikái a legnagyobb örömmel emlékeztek ugyan meg a nálunk, kisebbségielnél, szokatlanul nívós és oktató előadásról, de a népi kultúra ápolására irányuló magyar közéleti jelenségek párhuzamba állítását Chamson tisztán művészi törekvéseivel nem helyeslik.

Arról a népi kultúra fejlesztésére irányuló mozgalomról, amelyet főként Szabó Dezső propagandája, a regösdiakok mozgalma és Kodolányi János cikke az ifjúsági Ady-öröpratban jellemez, az egyik diákkritikus az egyik pozsonyi lapban ezt írja: A magyar esetben osztálymunkáról van szó, a föltörökő parasztság közéleti jelentőségének minden téren való előkészítéséről, a népi kultúra megörökítése helyett annak modern tömegkultúrává, mondhatók: kertvá-

roskultúrává való kiteljesítéséről. A francia intellektus ettől a keleteurópai problémától távol van, a francia kispolgáriarsult világban a parasztkultúra lehet írásba örökítendő mulandóság, nálunk intézményes jövő.

Természetesen a regösmozgalom is, mely a maga néprajzi és népművészeti munkásságát nem megörökítő, műzeális vagy művészeti törekvésnek, hanem közéleti praktikus igyekezetnek tartja, a lehető legnagyobb örömmel fogadná, ha Krammer Jenő A Mi Lapunkban tüzetesen feltárná Chamson írói lelkét s leközoelné egy-egy regényszakaszának vagy rövidebb munkájának az itteni fiatalság lelkével rokon sorait magyar fordításban.

Az érsekujvári Czuczor Önképzőkör szept. 20-án tartott alakuló közgyűlést megválasztott tisztikara: elnök Jöcsik Lajos VIII. o. t., alelnök Nemes György VIII. o. t., titkár Dobossy László VIII., jegyző Major József VII., aljegyző Czuczor Pál VII., pénztáros Laczkó István VIII., másodpénztáros Juhász Károly VIII., háznagy Deák János VIII., könyvtáros Zsilinszky Antal VIII. o. tanulók. — A bíráló bizottság tagjai: Jöcsik, Dobossy, Szabó, Klemánovits, Hlavati, Zsilinszky, Nemes VIII. o. t., Balázs, Kardos, Ragányi, Major, Czuczor, Hodiinka, Dallos, Dragusy VII. o. t. — Vezető tanár: Dr. Bedy Rezső. Jó munkát! — *Az érsekujvári cserkészcsoport* felvette munkakörébe a „kiscserkész“ mozgalmat is. A jelentkezteteket a csapat tagjai vezetik.

A losonci áll. ref. reálgimn. Kármán József önképzőkör okt. 14-én tartotta alakuló gyűlését. A kör vezetését ez évben Mihály Bálint tanár vállalta. A tisztikar a következő: elnök Gottlieb Dezső VIII. o. t., alelnök Pásztor László VII. o. t., titkár: Christ Ernő VIII. o. t., főjegyző: Horváth Zoltán VIII. o. t., aljegyző Gottlieb Mária VII. o. t., pénztáros Lantos Pál VII. o. t., ellenőr Rittinger Jenő VIII. o. t., háznagy Petrivaldszky Attila VII. o. t., — Bírálóbizottsági tagok: Fischer Tibor, Krausz János, Breuer Klára VIII. o. t., Neuwerth György, Szepessy László, Havas Irén VII. o. t. A kör üléseit két hetenkint tartja. Tagjai a felső osztályok tanulói, a vidékről bejárók kivételével.

A beregszászi öregcserkész csapat 30 tagból áll. **Kiscserkész-csoport** alakult Érsekujvárott. 30 pirosarcú, 8—10 éves gyerek tömörült, hogy Istennek tetsző életet élhessenek a kiscserkész szabályai szerint. Napsugaras délutánokon vidám gyermekcsereg játékaival, nótáival zavarja meg az erdő csendjét. A heti őrsi órákat rendszeresen látogatják. Vezetőjük Tatarik Emil tanító. A kiképzést a Czuczor Gergely csapat cserkészei vállalták. (Kovács Pál.)

Bimbóluhas. Okt. hó 21-én a Kiskárpátok Leány-cserkészcsoportot és „Rozmaring“ családját mély gyászba borította kis testvérüknek, Heidenreich Erzsikének korai elhunyna. A vörheny végeztet vele. A kedves és szeretett kislány mindig a cserkésztörvények szerint igyekezett élni és derekasan töltötte be az ujoncpróba idejét. Lázálmban letette a fogadalmat, de a lilimot szíve fölé már csak az égből tűzhették. Az eperjesi II. sz. magyar cserkészcsoport 5 számú rajának egyik kedves, becsületes, szorgalmas cserkésze, Tóth Imre, szept. 21-én hunyt el. Utolsó kívánsága az volt, hogy cserkészházában temessék el. Utolsó útján az összes eperjesi cserkészek kísérték. Nyugodjék békében!

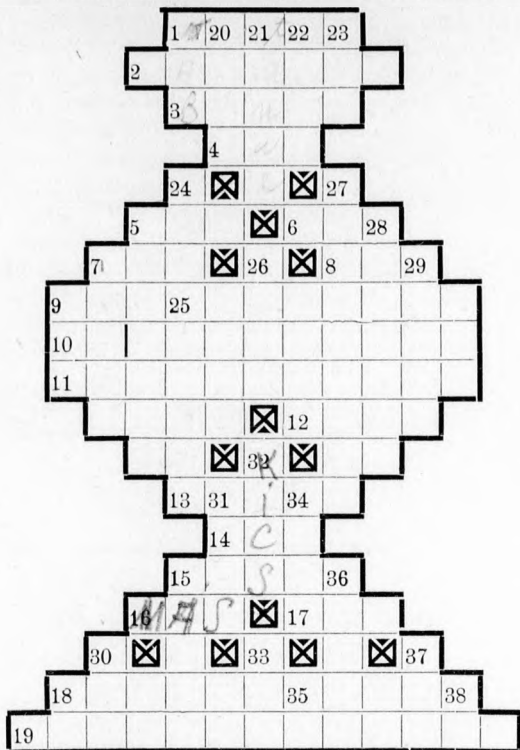
A munkácsi áll. keresk. akad. önképzőköre okt. 21-én megtartott alakuló közgyűléstén újból megkezdte működését dr. Sass Andor tanár vezetése mellett. Elnök lett Kovács Antal II. évf. növ., alelnök Wein József III. é. n., titkár Katona József IV. é. n., jegyző Eibester Hermin IV. n., pénztáros Kabán S. IV. é. n., könyvtáros Kautner B. IV. é. n., ellenőr Frank J. IV. é. n. — A kör tagjai rendszeresen olvassák A Mi Lapunkat s nagy lelkesedéssel fogtak hozzá a munkához. — Az intézet cserkészcsoportja is buzgón működik. Megkezdtek a téli munkát és a regös délutánokra is nagyban készülnék.

FEJTÖRŐ

1. Keresztzórejtvény. Zupkó Gyulától, Fülel.

Vizszintesen: 1 Reggel méreg, délben éték, este orvosság. Mi ez? (Répa, de nem répa. Étél, még se étél.) 2 Államfő. 3 Külügyminiszter. 4 Festék. A kínaiak találmánya. 5 Lengyel szabadsághős, a magyaroknál apónak nevezték. 6 Határozói rag. 7 Út ige rokonszava. Latinul: tavasz. 8 Lófaj. 9 Mátyás király híres tüzérserege. 10 A szentírás egyik könyve. (Latinul Canticum canticorum.) 11 Erdélyi híres ifjsági író. 12 Taktus magyarul. 13 Egyszer, latinul. 14 Kötőszó. Az és rokonszava. 15 Csodás, óriás rokonszava. 16 A mi tiéd tedd el, a —ét ne vedd el. 17 Ige. Eltesz, felhalmoz értelemben. 18 Államforma. 19 Fiatal európai állam.

Függőlegesen: 1 Aki nem szabad. 20 Történet rokonszava. 21 Jó pap holtig —. 22 Ilyen az emberi test is. 23 Középén i-vel a nagy ellentéte. 7 Nagy oroszországi tó. 5 Cipőtisztításnál ezt csinálod a fénysítés előtt. 24 Aki sokat beszél, azt ez fenyegeti. 25 Amerikai fiúnév (a 3 ik betűjét meg kell kettőzni.) 26 Golyó másképp. 27 A kimennek ellentéte. 28 Folyamodvány másképp. 29 A nek első személyű birtokosalakja. 30 Ha 3-ik betűje r, akkor a földnek van ilyen kettő is (dél — és sark —) 15 Ige a felszólító módban. Annyit tesz, hogy a kenyeret áztatd bele. 31 Almos anyjának a neve 32 = 31. — 33. óval a végén vasúti állomás. 34 Rágcsáló mezei, de házi állat is. 35 Élvezettel ehető ásvány. 36 Fordítva: régi német katona neve. De gyári munkás is. 37 Fő lábón a fityfritty — ezer juhot őriz! (Kerti növény.) 38 Fordítva: helyhatározói rag.

2. Melyik költő melyik művéből vannak idézve a következő sorok:

- Hervadása hiliomhullás volt: Ártatlanság képe s bánatá.
- Dalt érdemelt, mert költő. Könyűt, mert szeretett.
- Isten! kit a bölcs lángesze fel nem ér,

Csak titkon érző lelke óhajtvá sejt:

Léted világít, mint az égő

Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

4 Azt a kis patakot, mely a szívet hajtvá,
Ha egyszer elapad, ki nem pótolhatva
Oceánja vérnek.

5 Peregnek a fákról az őszi levelek,
Kit erre, kit arra kergetnek a szelek.

6 Imádság kell a szenvedőnek.
Akit a sors árván hagyott.

7 A faluban utcahosszat
Muzsikáltatom magamat.

3. Szórejtvény. Czirják Sándortól Fülel.

Öt betűből állok, találj ki engemet:

Két első betűmet ételben fölfeled.

Jajszó a második betűm s a harmadik;

Fordítva olvasva, télen megjelenik.

Négy utolsó betűm maga is egy szót ad;

Ha rosszra irányul: tőle magad óvjad!

Három végű betűm díszbe a szép jelennek,

Mellyel — sokfélekép hordva — ékeskednek.

Végre az egészet szerelmes szív hordja;

Ha kitör belőled, fájdalomdat oltja.

4 Számrejtvény. Egy vasúti vonat 7 napon és 7 éjjel át van útbán. Ha a két végállomástól minden nap egy vonat indul, bármelyik vonat hány vonattal találkozik egész útjában?

Jegyzet. A megfejtést levelezőlapon kell beküldeni december hó 10 éig. A nyertes könyvjutalmat kap. Egy fejtörő helyes megfejtésével is részt lehet venni a sorsolásban.

A Mi Lapunk szeptemberi számában közölt fejtörők helyes megfejtése:

1. **Keresztzórejtvény.** *Vizszintesen*: 1 Daloskör. 2 Igazgató. 3 Metód. 4 Étlap 5 as 7 is. 7 ad. 8 adat. 9 ok. 10 áram. 11 alma. 12 —ra. 13 arat. 14 ot (t). 15 Tinó. *Függőlegesen*: 16 Jelez. 17 Tanár. 18 Rádió. 19 Iram. 20 Magda. 21 Kamat. 22 Borozó. 23 Rí. 24 Vizsga 25 —ka. 6 Itató. 26 Kötés. 27 Marót. 9 omol. 28 Lakat. 29 Támad.

2. **Betűrejtvény.** Kéket nyílik a nefelejts.

3. **Számrejtvény.** Kelet. nyár, király, korona, lant, alak = Ki korán kel, aranyat lel.

4. **Betűrejtvény.** Ébenfa.

5. **A titkos értékű grammofon.**

$$\begin{array}{r} 3x + 130 = y \\ 5x + 50 = y \end{array}$$

$$\begin{array}{r} 3x - y = -130 \\ 5x - y = -50 \\ - + \quad - \quad + \end{array}$$

$2x = 80; x = 40; y = 120 + 130 = 250$
vagyis 40 cserkész volt a csapatban; a grammofon ára pedig 250 korona.

Nyertes: Révay Géza Rimaszombat (Alapy-Fülöp: Jókai emlékkönyv), Héderváry Sándor Losonc (N. Jackó Olga: Csendes mederben.)

Helyesen megfejtette: Csúzról: Honig Kornél és Feri Egyházzgelléről: Mészáros Ferenc Sándor, Érsekújvárról: Ruprecht György, Feledről: Czikora Aladár, Fülekről: Korbácska Anna, Mihók Pál, Gútáról: Mehrli Béla, Ipolyságról: Tarr József, Komáromból: Hrotkó Endre, Losoncról: Bott Tibor, Héderváry Sándor, Kohn Zsuzsi, Pollák Lajos, Munkácsról: Ur Lajos, Rimaszombatból: Kolmonth József, Molnár Dániel, Révay Géza, Steinhübel Ferenc, Weinberger László, Dékány Loránt. Rozsnyóról: Kosztúr József, Sajó-recskéről: Béres Zoltán.

A MI LAPUNK KÖNYVESPOLCA

Az ismertetett könyveket kiadó-hivatalunk szívesen beszerzi. Portót nem számítunk.

Rovatvezető:
FENYVES PÁL dr.

Ismertetési példányok e rovat vezetőjének címére is küldhetők: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

I.

Mit olvasson az ifjúság? Ez a kérdés elméletileg okos feleleteket válthat ki, de a gyakorlatban csak igen bizonytalan eredményekre vezethet. Ime, fel van sorolva egy csomó könyv kis és nagy diákoknak. A hozzászólók új könyveket ajánlanak s így lassanként — ha az ajánlás joga nincs megkötve — egymás mellé kerülnek különféle világnézeteket sugalló, jó és kevésbé jó, támadható és védhető művek. Hol van a biztos határ?

A diákságot úgy-ahogy kezében tartja az iskola. Szeretettel, pedagógiai művészettel meghódíthatja a magyar és idegen értékek tanulmányozásának. Amelyik ifjúság a nemzet klasszikusait komolyan s nemcsak kivonatosan, hanem a maguk egészében ismeri, arra nézve legfeljebb könnyítést jelenthet a válogatásban egy-egy olyan könyvjegyzék, minőt *A Jövő Utjain* c. folyóirat összeállított, egyebet aligha. Mert a *helyes irodalmi nevelésben* részesült ifjú védve van minden szellemi ragállyal szemben: elég erős izlése van ahhoz, hogy a jót és a rosszat segítség nélkül is megkülönböztesse. A komoly irodalmi nevelésben nem részesült diákot minden okos kalauz ellenére elvárásolják kérsz életű jelenségek s ezeken csak az idő, a véletlen segíthet. Ezek rendszeresen hamarabb ismerik meg a legnyakatekertebb írókat, mint akár Csokonait, akár Aranyt.

Nem vonatkozik ez a megállapítás gyermekekre, részben a kisdiakokra sem. Ezek az iskolakönyvtárak könyvei közül olvasnak, szüleik-vásárolta könyveket habzsolnak. A legkiválóbb ifjúsági iratok közismertek, könnyen hozzáférhetők. Kár, hogy már az elsőosztályos diákok szeretik a felnőtteknek való olvasmányokat s itten nehéz a védelem, mert a jó könyvek ajánlása akárhánszor ellenszenvet kelt a diákokban: a diák nem ifjúsági művekért rajong, hanem mindenkinek valókért. Tehát itten is az segíthet elsősorban, ha erőszak nélkül hívjuk fel a figyelmet a serdülő fiatalságnak való és szeltemben ismert művekre, elsősorban a magyar ifjúsági irodalom remekeire. *Mentől erősebb alapot kapott a diák az iskolában, annál kevésbé veszélyes rá nézve minden rossz könyv, mely kis-korunktól kezdve óvhatatlanul kísért bennünket.*

(Budapest)

Egy önképzőkört vezető tanár.

II.

Örömmel olvastam A Mi Lapunk szeptemberi számának „Mit olvassunk?” című közleményét s

azzal a köszönettel adózom a magam és társaim nevében az első jegyzék összeállítójának, amely megilleti azt, ki először felvetette ezt a bennünket annyira érdeklő kérdést. Mi tehát köszönetet mondunk a felvetett kérdésért, de, hogy a feleletet nem tesszük egészen magunkévá, azaz sok tekintetben hiányosnak tartjuk, azt A Mi Lapunk egyik olvasója már kifejezésre juttatta a lap októberi számában. Dobossy László hozzászólásában — bár-hogy igyekszik azt palástolni — első sorban a modern magyar irodalom iránti rajongása nyilvánul meg. Diaktársaink nagyrésze még az első közleményben felsorolt olvasmányi anyag alapján áll, azonban erre az alapra nem építhetjük fel *közvetlenül* a megváltozott idők új szellemi kincseit.

Ha a modern magyar irodalmat meg akarjuk ismerni, elsősorban a régi magyar irodalmat kell fellapoznunk, ami alatt nemcsak a jól ismert klasszikusokat, hanem Balassi Bálint, Csokonai Vitéz Mihály és a kuruc költészet termékeit értjük, melyek sokkal közelebbi összefüggésben vannak korunk lírájával, mint Vörösmarty, Petőfi és Arany költészete.

Hogy a régi irodalmat modern szempontokból vizsgálhassuk, olyan tanulmányokat kell olvasnunk, melyekben a mi korunk esztetikusan szólnak a régi irodalomról:

Riedl Frigyes: A magyar irodalom főirányai
Péterfy Jenő tanulmányai

Babits Mihály: Irodalmi problémák

A régi magyar irodalom remekeit szerencsésen összeválogatva találjuk a Kner-klasszikusokban, melyekben minden kötetéhez Király György irt az új szempontokból kiinduló utószót. Számos érdekes megjegyzést találunk a régi magyar irodalomra Ady: Vallomások és tanulmányok című kötetében is.

(Budapest)

Földes Pál,
VIII. o. reálímn. tan.

III.

A második csoport könyveihez szeretnék egy-két szót fűzni, mert ez érdekel engem leginkább és láttam, hogy osztálytársaimra a könyvjegyzéknek nagy hatása volt. Azt is tapasztaltam többször, hogy a diákok A Mi Lapunk könyvajánlásait sokszor elébe helyezik a katedráról jövő tanácsoknak. Éppen ezért fontos, hogy az a folyóirat, mely a tanuláságot oly nagy mértékben befolyásolja, helyes és pontos irányt jelöljön meg az olvasmányok megválasztására vonatkozólag.

A második csoport könyvei még a legjobban

vannak megválasztva. De azért hiába keressük köztük Jókai, Mikszáth, Gárdonyi, Móricz, Ady és mások azon műveit, melyeket az ifjúságnak ismernie kell. Ugyan meg van említve Jókainak hét átbródyzott regénye, de eredeti nincs, holott Jókai regényei már az V. ik osztályban kötelező olvasmányok. Mikszáth még kevésbé klasszikusa a középiskolának, pedig minden magyar ifjúnak ismernie kell a Jó Palócokat, a Tót Atyafiakat, az Új Zrínyiaszt. Gárdonyi három nagy történelmi regényével szerepel ugyan, de a mi szempontunkból a legfontosabb, Az Én Falum, hiányzik.

A modern irodalom teljesen száműzve van. Pedig Móricz Zsigmond: Légy Jó Mindhalálig c. ifjúsági regényét minden művelt magyar diáknak olvasnia kell. Párkányi Norbert magyarázatos Ady-könyvét sem nélkülözheti egyetlen V—VI ik osztályos diák. (A Mi Lapunk ajánlotta is annak idején.) Győry Dezső egy két verse is nagyon közel áll minden regős diák szívéhez. Nagy erkölcsi haszonnal járna a Foerster és Tóth Thimér könyveinek felvétele is. Furcsa az is, hogy egyetlen egy cserkészkönyv sem foglal helyet a jegyzékben. Sőt még a magyarországi diákok közt oly nagy közszeretetek örvendő „Zászlónk” sincs megemlítve. Mi természetesen ennek helyére A Mi Lapunkat tennénk.

(Érsekújvár)

Varga Imre,
rg. VI. o. tan.

Hozzászólás. Mielőtt még A Mi Lapunk az ifjúság olvasmányairól folytatott érdekes vitában az utolsó szó jogával élne (amit e rovat üzeneteiben decemberig halasztottunk el, hogy több idejük legyen a hozzászólóknak a felvetett kérdést minden oldalról megbeszélni), szeretnék e helyütt egyéni véleményemnek kifejezést adni.

Talán sikerül a kérdést helyes megoldásához közelebb segítenem.

Mit olvasson az ifjúság? Ez a kérdés alig vonatkozhatik azokra a könyvekre (folyóiratokra), amelyeket A Mi Lapunk októberi számában közölt hozzászólás felsorol. Nem vonatkozhatók „A Jövő Útjain” könyvjegyzékének a felső határt érintő könyveire sem. Nézetem szerint a korhatárt valahol 16—18-ik életév körül kell megvonni. Ezen innen a kérdés égetően időszerű, ezen túl azonban erejét veszti. Mennél több ismeretet szerzett, mennél határozottabb életszemléletre tett szert a művelt ifjú, mennél érettebb, mennél kiforrottabb az egyénisége, annál lehetetlenebb a vitatott kérdésre általános érvényű választ adni, ámde annál könnyebb a döntés esetről esetre, egyénenként.

Példával megmagyarázom. Aki e sorokat írja, bizony, réges-régen túl van az imént említett korhatáron. Olvasta és olvassa Gárdonyi Gézát és Kassák Lajost, Kemény Zsigmondot és Móricz Zsigmondot, Ady Endrét és Szaboleska Mihályt, Pázmány Pétert és Baksay Sandort, Vas Gerebent és Balázs Bélát, az európai, ázsiai és amerikai irodalmak megszámlálhatatlan termékét s hosszú időt töltött nagy könyvtárak folyóirat osztályain, ahol igyekezett minden elérhető s számára érthető fo-

lyóirattal megismerkedni. Ma már életszükséglete a sokféle olvasmány. Éppen ez a sokféleség biztosítja a gondolatok cirkulációját, hogy úgy mondjam: a szellemi anyagcserét.

De jaj lett volna nekem vagy bárki másnak, ha ez a sokféleség az említett korhatáron innen jelentkezett volna! Ha nem tartottam volna sort (szüleim és többi nevelőim segítségével) olvasmányaim rendjében! Ha Ady Endrét előbb olvastam volna, mint Arany Jánost, Anatole France-ot előbb, mint Hector Malot-t, Bernard Shaw-t előbb, mint Charles Dickens t... Folytatom a példák felsorolását: a „Korunkat”-at előbb, mint a „Természet-tudományi Közlönyt”-t.

A korhatár és sorrend — ezen fordul meg minden. Különösen a sorrenden, tehát az olvasás rendszerességén. Nagyon helyeslem és mélyen üdvözlöm annak a budapesti diáknak hozzászólását, aki a mai ember érzéseivel, gondolataival merül el a régebbi irodalomban. Kiváló vezetőket választott magának. Nem félttem őt: nem fog eltévedni, nem fog elmaradni. Hiszem, hogy művelt ifjú, érett férfi válik belőle. Ember, nem pedig pártember.

A korhatáron túlról azt tanácsolom nektek, akik csak nemrég lettetek az önképzőkör rendes tagjai: *olvasmányaitokban tartsatok rendet!*

Fenyves Pál dr.

A SZERKESZTŐ ÜZENETEI.

Világirodalom. Verseid most sem váltak be. Van bennük sok szép költői gondolat, lendület, érzés, de mit ér ez, amikor mindezt lerontja a folytonos okoskodás és a prózai laposság. A nagy eposzra fordított idő helyett jobb volna tovább képezned magadat, mert az ívelmeshez sok tudás, tanultság kell ám, pajtás. Lásd Arany Jánost-Egyébként a kökereszt jön. — **Gábris József Komárom.** Miért a ritmus? Imádság a csöndért-jön. — **L. A. Brünn.** Örvendek, hogy a távolba szakadt diák oly melegen jött magához A Mi Lapunkat. Sokan vannak így. A beküldött versek egyelőre még nem ütik meg a mértéket. Kezdetlegesekek. Nyelvük prózai. Sok bennük az utánérzés, Mécshatás. A rimkeresés agyonüti a gondolatot. Jobbat! — **Miklós Ferenc, Pozsony.** Köszönöm vállalkozásodat. Sok sikert! Azt a kilátásba kelyezett cikket szívesen fogadom. — **Morvay Gyula Pozsony.** Előfizetésed 1929. máj. 31-én jár le. — **Bender Ferenc Praga.** 1929 febr. 28-ig van előfizetve. — **T. E. Eperjes.** Nincs visszasabb dolog, mint az, amikor kezdő poeta csak magyarul és fájdalmainról nyögdecsel s élete tavaszán meg akar halni. Magyar ifjúnak szembe kell szállnia az élellet erős-dacosan, dolgoznia kell s nem ábrándoznia és értéktelen, rossz rimű versekbe öntenie képzelt keserveit. Aki komolyan tanul, képi magát, magán kívül másokat is lát s azokért akar alkotni, teremteni. A küldött verseket nem közlöm. Azért nem kell haragudni; nem kell, hogy mindenki poeta legyen. Sőt! — **H. Gy. Kassa.** Anyagtorlódás miatt csak később jöhet. — **Az önképzőkörök titkara**it ezuton kérem fel, legyenek szivesek minden hó 15-éig körül havi működéséről értesíteni — röviden, a műsor közlésével. — **Sajtóhiba-igazítás.** Előző számunk szedése közben az ólomlábakon járó, mégis oly fürge kobold bujcskát játszott a sorok között. Egyik figyelmes olvasónk azonban rátalált és így sikerült fölönfogni — a sajtóhíbabk őrdögét. A 161. oldalon *Greguss Pál* helyett *Greguss Ágost* olvasandó. A 165. oldalon *Ézüsthajó* helyett *ezüsthajó*, 161. oldalon *hosszúéletűvé* helyett *hosszúéletűvé*.